

Souhrnná teritoriální informace Kazachstán

Zpracováno a aktualizováno Zastupitelským
úřadem ČR v Kazachstánu ke dni 30.04.2012

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

- Republika Kazachstán (KZ). Ústava KZ připouští též - Kazachstán.
- Kazakstan Republikasy - kazašský název
- Republic of Kazakhstan - anglický název

1.2. Rozloha

- Rozloha - 2 724 900 km²
- Celková délka obvodu hranic činí 12 187 km. Délka hranic s Ruskem - 6 467 km, Uzbekistánem - 2 300 km, Kyrgyzstánem - 980 km, Turkmenistánem - 380 km, ČLR 1 460 km

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

- Počet obyvatel - 16 558 676 tis. (rok 2011) www.stat.kz
- Hustota obyvatelstva: 6 obyv./km²

Počet ekonomicky činného obyvatelstva

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet ekon. činného obyvatelstva (v tis.)	7 403	7 591	7 690	7 774	7 867	7 900

Počet práceschopného obyvatelstva

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	10/2010
Počet práceschop. obyvatelstva (v tis.)	7 027	8 187	8 400	8 474	8 634	8 114

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	10/2010
Přírůstek obyvatelstva (na tis. obyvatel)	8,0	9,3	10,2	9,3	4,3	2,5

Od roku 1986 postupně a od roku 1993 rychleji klesal přirozený roční přírůstek obyvatelstva. Ke zlepšení situace a stabilizaci, následně i s menším nárůstem dochází až od roku 2000. Zvýšení počtu obyvatelstva je jedním z hlavních strategických cílů státní politiky. Je zřejmá snaha podporovat nejen porodnost, ale i návrat etnických Kazachů (tzv. Oralmanů) zpět do Kazachstánu (z Mongolska, Uzbekistánu, Afghánistánu, Íránu atd.).

Významnou skutečností v celkovém poklesu počtu obyvatel KZ představovalo zejména v devadesátých letech minulého století kromě uvedených faktorů i vystěhovalectví. Jedná se zejména o vystěhovalectví nekazašského etnika (Rusů, Ukrajinců, Němců) do zemí bývalého SSSR a Německa, kdy počet

vystěhovaného obyvatelstva výrazně převyšoval přistěhování. Trvale nejvyšší počet vystěhování je registrován do Ruské federace, největší počet přistěhování je z Uzbekistánu. Tento proces podle Statistické agentury KZ se zastavil a v současné době se do Kazachstánu stěhuje více lidí než zemi opouští. Za rok 2008 se z Kazachstánu vystěhovalo 45,2 tisíce osob a přistěhovalo 47,6 tisíc osob. V roce 2009 to bylo v poměru 34,3 tisíc vystěhovaných a 42,2 tisíce přistěhovaných, přestože počet přistěhovaných Oralmanů se poprvé po letech snížil.

Od devadesátých let docházelo k přesídlování krajanů z Kazachstánu rovněž do České republiky. Na základě usnesení Vlády ČR ze dne 1. listopadu 2006, č. 1248, bylo rozhodnuto o „Postupu při dokončování přesídlení osob s prokázaným českým původem (krajanů) z Kazachstánu“. Celkem bylo v této etapě přesídleno 157 krajanů. Prvních 57 bylo přepraveno koncem července 2007, další letadlo přistálo s krajanzy z Kazachstánu začátkem září a poslední let se uskutečnil koncem října 2007.

Podle oficiálních statistik připadalo v roce 2009 na městské obyvatelstvo 8 639,91 tisíc osob, což je 54,0% a na vesnické 7 365,7 tisíc osob, tj. 46,0% z celkového počtu obyvatelstva. Již delší dobu do měst odchází mnoho obyvatel z vesnic (dochází k "ruralizaci" měst).

1.5. Národnostní složení

- V Kazachstánu žije 147 národností a etnických skupin. K 1.1.2010 bylo v Kazachstánu následující etnické složení:
  - Kazaši - 10 301 tis.
  - Rusové - 3 774 tis.
  - Ukrajinci - 324 tis.
  - Uzbeki - 470 tis.
  - Němci - 178 tis.
  - Tataři - 194 tis.
  - Ujguři - 227 tis.
  - zbytek - ostatní

Ve stalinském období došlo k násilnému přesídlení příslušníků mnoha národností do Kazachstánu, jako např. Němců, Poláků, Ujgurů, Kurdů atd.

Kromě etnické strukturalizace společnosti, stejně důležitou úlohu hraje i strukturalizace klanová a dělení na kmenové svazy, tzv. Starší, Střední a Mladší žuzy. Ty představují specifické formy sociálně-politické organizace kazašského národa. Celý politický systém a formování vládních struktur v zemi do značné míry závisí od politickomocenského zápasu jednotlivých žuzů. Postupně vznikly tři klanová společenství - Uly žuz (Starší, nebo Největší), který se identifikuje s jižním Kazachstánem, Orta žuz (Střední) se identifikuje se středním a východním Kazachstánem a Kiši žuz (Mladší nebo Malý) se identifikuje se západní a severní částí Kazachstánu. Každý žuz se skládá s několika rodů a plemen. Rodově nejpočetnější je Orta žuz, skládající se z 12 rodů a plemen. Cháni, kteří stáli v čele společenství, měli různou autoritu a moc nad územím, které spravovali. Nejvíce autoritativní ze žuzů se jeví Uly - Starší-Největší, jehož příslušníci se cítí být nejbližšími potomky Džingischána. Z této formace pochází i současný prezident Kazachstánu, Nursultan Abiševič Nazarbajev.

1.6. Náboženské složení

- Kazaši - islám sunitské odnože
- obyvatelé evropského původu - křesťanství různých směrů - zejména pravoslavní
- katolíci
- protestanti
- judaisté

Hlavním heslem prezidenta N. Nazarbajeva ohledně náboženství je náboženská snášenlivost. S tímto cílem zve do Astany každé tři roky lídry všech světových i tradicionalistických náboženství na setkání,

kteřé se v roce 2009 konalo již potřetí. Mezireligiozní dialog rozebírá roli a odpovědnost náboženských lídrů v uspořádání světa, založeného na toleranci, vzájemné úctě a spolupráci.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Zákon o jazycích z roku 1997 rozlišuje „státní jazyk“ a „oficiální jazyk“. Státním jazykem je kazaština. Podle platné Ústavy KZ (část I, čl.7) se ve státních organizacích a orgánech místní samosprávy oficiálně používá vedle kazaštiny i ruština. Rok 1999 je rokem „nastartování“ programu cíleného a státními orgány podporovaného zviditelnění kazašského jazyka v občanském životě. Rusky však nadále běžně hovoří téměř veškeré obyvatelstvo země.

Situace v reálném životě vypadá následovně: všichni obyvatelé Kazachstánu umí rusky, tedy i všichni Kazaši. Jen polovina z cca 10 mil. Kazachů je schopna mluvit kazašsky, ale z nich opět jen polovina zná knižní kazaštinu. Lze konstatovat, že cca 2 mil. obyvatel Kazachstánu z celkového počtu přes 16 mil. ovládá dobře kazaštinu. Nutno dodat, že mladá generace již běžně při komunikaci kazaštinu používá. Prezident N. Nazarbajev v poselství národu začátkem března 2008 uvedl, že Kazachstán musí být zemí trojjazyčnou - obyvatelé musí ovládat kazaštinu, ruštinu a angličtinu, kazaštinu jako jazyk národní, ruštinu jako jazyk vzdělání a angličtinu jako jazyk informací.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

V květnu 1997 proběhla v Kazachstánu reforma územně-správního členění, která ve svých výsledcích měla dosáhnout vytvoření 14 oblastí + hl. město. Proces ještě není zcela ukončen (např. v roce 2001 bylo přeneseno správní středisko Almatinské oblasti z Almaty do města Taldykorgan) a současná situace fixuje 14 oblastí + hlavní město Astana + bývalé hlavní město Almaty (dříve Alma Ata, tzv. „jižní hl. město“, které získalo zvláštní statut). V každé oblasti vykonávají zákonodárnou moc maslicháty a administrativní funkci - vedoucí administrace - akim, kterého jmenuje prezident. K 1. lednu 2010 bylo v Kazachstáně 14 oblastí, města republikového významu, hlavní město Astana, bývalé hlavní město Almaty a Bajkonur, 84 měst, 160 okresů, 186 obcí a 7 719 aulů - vesnic.

Administrativní členění v Kazachstánu

Oblast	Počet obyv. (v tis.)	Rozloha v tis. km ²	Obyv./km ²
Akmolinská, oblastní město Kokšetau	835,7	146,2	5,7
Aktjubinská, oblastní město Aktobe	681,8	300,6	2,3
Almatinská, oblastní město Taldykorgan	1 589,2	223,9	7,1
Atyrauská, oblastní město Atyrau	439,9	118,6	3,7
Východo-kazachstánská, oblastní město Ust'-Kamenogorsk	1 530,8	283,2	5,4
Žambylská, oblastní město Taraz	983,9	144,3	6,8
Západokazachstánská, oblastní město Uralsk	609,1	151,3	4,0
Karagandinská, oblastní město Karaganda	1 411,7	428,0	3,3
Kyzylordinská, oblastní město Kyzylorda	596,3	226,0	2,6
Kostanajská, oblastní město Kostanaj	1 019,6	196,0	5,2
Mangistauská, oblastní město Aktau	414,2	165,6	2,5

Pavlodarská, oblastní město Pavlodar	743,8	124,8	6,0
Severokazachstánská, oblastní město Petropavlovsk	725,9	98,0	7,4
Jihokazachstánská, oblastní město Šimket	2 429,7	117,3	20,9
Astana	691,5	0,710	991,4
Almaty (město)	1 404,3	0,319	4 387,5

Údaje k 1.7. 2010

Hlavní město:

- Astana - 697,129 tisíc obyvatel (2011)

Další větší města:

- Almaty - 1,404 mil. obyvatel (býv. hl. město),
- Šimkent - 587 tis. obyvatel,
- Karaganda - 474 tis. obyvatel,
- Taraz - 355 tis. obyvatel,
- Pavlodar - 323 tis. obyvatel,
- Semipalatinsk - 294 tis. obyvatel,
- Ust'-Kamenogorsk - 290 tis. obyvatel,
- Aktjubinsk - 280 tis. obyvatel,
- Uralsk - 251 tis. obyvatel,
- Kostanaj - 213 tis. obyvatel,
- Atyrau - 203 tis. obyvatel,
- Kyzylorda - 202 tis. obyvatel,
- Petropavlovsk - 195 tis. obyvatel,

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

- 1 Tenge (KZT), od 15. 11. 1993, kdy se Kazachstán odpoutal od ruského rublu.

Od 5. 04. 99 je zaveden plovoucí kurs tenge. V roce 2010 se kurz dolaru pohyboval kolem 150 tenge v koridoru +/- 3 %, který stanovila Národní banka Kazachstánu. Zatímco kurs euro kolísal (od 180 do 220 tenge za euro), kurz dolaru je stabilní. V dubnu 2012 byl 1 dolar za 147,8 tenge, kurz euro se pohyboval na úrovni 1 euro za 194,3 tenge.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátek:

- 16. prosinec - Den nezávislosti

Významné dny:

- 1. a 2. leden - Nový rok
- 7. leden - Pravoslavné Vánoce
- 8. březen - Mezinárodní den žen

- 22. březen - Nauryz mejramy (Svátek jara/nového roku)
- 1. květen - Svátek jednoty lidu Kazachstánu
- 9. květen - Den vítězství
- 30. srpen - Den Ústavy KZ
- 25. říjen - Den republiky

Rozhodnutím Parlamentu RK byl ještě jako svátek vyhlášen začátek muslimského svátku „Kurbanajt“. Vzhledem k tomu, že se jedná o svátek, jehož datum určuje lunární kalendář, je tento svátek pohyblivý. Často jsou k některým významným svátkům, rozhodnutím prezidenta nebo vlády, přidávány další volné dny, případně jsou prováděny různé přesuny. Je vhodné se včas informovat, jak přesně budou dny pracovního volna konkrétně pro daný rok určeny.

Obvyklá pracovní doba ve státních i v ostatních institucích je od 09 až 10 hod. do 18 až 19 hod. Prodejní doba v obchodech s potravinami od 09 do 20 hod., v prodejnách spotřebního zboží od 10 do 19 hod. Ve větších městech je provozován dostatečný počet prodejen základních potravin s nepřetržitým provozem.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

V Kazachstánu má obchod stejně jako ve většině východních zemí i určitou společenskou rovinu, což je první předpoklad úspěchu. Převážná část obchodníků se rekrutuje z řad soukromých podnikatelů, představitelů finančně-průmyslových skupin, ropných, těžařských a jiných exportních společností. Tito lidé jsou zcestovalí, mají přehled a není jim zcela cizí anglosaský styl jednání. Totéž platí o mladší generaci ve státní správě a podnikovém managementu. U této skupiny lidí převládá logické a koncepční myšlení. Již na první jednání je třeba se pečlivě připravit, mít dostatek informací o vlastní společnosti, o referenčních zakázkách, certifikátech na zboží apod, ale jednání je nutné ponechat v jejich režii. Osobní kontakt s potenciálním obchodním partnerem je nezbytný. Vybudovat si v Kazachstánu pevnou pozici může trvat měsíce, spíše roky. Je důležité získat důvěru a kontakty na místní lidi, kteří dále využijí své kontakty pro vaše zájmy. V neposlední řadě je také třeba mluvit dobře rusky (anglicky), neboť znalost jazyků je v Kazachstánu poměrně na nižší úrovni. Situace se postupně mění, neboť mnoho mladých lidí má již za sebou studia v zahraničí. Určitě nevede k obchodnímu úspěchu hojně zasílání e-mailu v angličtině doprovázené odkazy na internetové stránky. Pokud e-mailu místní nerozumí z jazykových důvodů, nebo nemají o kontakt zájem, nereagují. Dalším důležitým momentem je, že společnost v Kazachstánu je poměrně patriarchální a zejména prvotní kontakty na osobní úrovni by měli navazovat spíše muži.

Není také dobré své potenciální partnery podceňovat, možná neumí dobře anglicky a nejsou schopni vést hluboké teoretické diskuse o mezinárodním obchodě, za to se však velmi dobře vyznají v místních poměrech a umějí si obratně poradit díky kontaktům na své příbuzné a známé.

Pokud jde o kulturu a životní styl, mají obyvatelé Kazachstánu blízko k Evropě. Nutno je však brát v úvahu, že Kazachstán, ač se jeví na první pohled jako země, která se neliší svými zvyklostmi od evropských, je zemí východní s výrazným orientálním typem myšlení. Jedná se např. o přesnost, schopnost dodržet nejen ústní ale i písemnou dohodu, otázka spolehlivosti, schopnosti vcítit se do problému partnera atp. Současně je třeba brát i v úvahu silné příbuzenské vztahy. Je též potřebná trpělivost, protože, obzvláště na úrovni úřadů, je nutné kvůli obměně partnera na kazachstánské straně začínat jednat odznovu, a to i několikrát.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Pokud se jedná o akutní poskytnutí první pomoci, ta je poskytována zdarma. Platí se až následná péče. Ceny jsou vysoké, a to jak absolutně, tak i vzhledem ke kvalitě poskytovaného ošetření. Nemocnice jsou často skromně vybaveny, většinou starými přístroji. Proto by občan ČR měl cestovat do Kazachstánu, jen když je jeho zdravotní stav alespoň dobrý. Vzhledem k výše uvedenému se doporučuje při cestě do Kazachstánu se pojistit.

Vznikne-li skutečně kritická situace, je vhodné deklarovat, že máte zájem o poskytnutí placené zdravotní péče, lze tak dosáhnout podstatně vyššího standardu ošetření nebo hospitalizace. Je proto třeba mít u

sebe dostatečnou peněžní hotovost, neboť tak můžete prakticky okamžitě eliminovat některé nepříjemné situace.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Mezi ČR a KZ je od roku 2000 zaveden oboustranný vízový režim. Žádost o vízum podávají občané ČR na ZÚ KZ v Praze. Občané ČR potřebují pro žádost o vízum platný cestovní pas (nejméně ještě 6 měsíců), vyplněnou žádost a jednu fotografii. Občané ČR nepodléhají registraci u migrační policie, pokud se hraniční kontrola uskutečnila na mezinárodních letištích Republiky Kazachstán. Turisté jedoucí autem podléhají povinné registraci nad 5 dnů pobytu v zemi u migrační policie - na OVIRu. Hotely registraci neprovádějí automaticky, je možné o tuto službu v hotelu požádat.

Podmínky pro vydání víza pro občany KZ jsou uvedeny na webových stránkách: www.mzv.cz/astana

Pozn.: Vízum do KZ stojí 60 EUR.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince v Kazachstánu nejsou. Jen pokud se někdo vydá do příhraničních oblastí, je vhodné si včas zjistit, zda není nutné mít zvláštní povolení. Obecným rizikem je zvýšená kriminalita. Je třeba se vyhnout neznámým okrajovým částem města, ve večerních hodinách se pohybovat jenom po hlavních a osvětlených ulicích, vyhnout se neznámým lidem a diskusím s nedůvěryhodně vyhlížejícími lidmi. Zvláštností je nabídka odvozu soukromými auty - privátní taxi služba. Cena se domlouvá předem (dokonce i u licencovaných taxikářů) a i když je většinou nízká, je třeba si dát pozor, protože se může stát, že vás odvezou na neznámé místo a požadují o hodně více peněz.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Vláda ČR svým usnesením č. 524 ze dne 22.9.1993 vyslovila souhlas se zřízením Velvyslanectví České republiky v tehdejší hlavní město Kazachstánu - Almaty.

V lednu 1995 zahájilo v Almaty činnost Velvyslanectví ČR s akreditovaným velvyslancem se sídlem v Moskvě. Slavnostní otevření velvyslanectví ČR v Kazachstánu se uskutečnilo během návštěvy ministra zahraničních věcí ČR v Almaty v rámci jeho cesty po zemích Střední Asie v březnu 1995. Od října 2003 je velvyslanectví řízeno mimořádným a zplnomocněným velvyslancem.

ZÚ Almaty byl pověřen také zastupováním zájmů České republiky v Kyrgyzstánu.

V říjnu 2007 se Velvyslanectví České republiky přestěhovalo do hlavního města Kazachstánu Astany.

Adresa:

Velvyslanectví České republiky v Kazachstánu (s akreditací pro Kyrgyzstán)

Business Center Arman, Sary Arka 6
010000 Astana
tel.: +7 7172 660 472
fax: +7 7172 660 142

Pro poštovní styk:

Embassy of the Czech Republic in Kazakhstan

Business Centre Arman, Sary Arka 6
010000 Astana

Republic of Kazakhstan
e-mail: astana@embassy.mzv.cz

Obchodně ekonomický úsek se nachází na velvyslanectví v Astaně, jeho e-mail:
commerce_astana@mzv.cz, tel.: +7 7172 660478, fax: +7 7172 660 142.

Honorární konzulát Almaty, tel.: +7 7272 911734, fax: +7 7272 912038, e-mail:
almaty@honorary.mzv.cz

Honorární konzulát Biškek - Kyrgyzská republika, tel.: +996 312 661 329, fax: +996 312 621 377,
e-mail: bishkek@honorary.mzv.cz.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Od prosince 2009 je v Almaty otevřena Kancelář CzechTrade-u, na adrese:

CzechTrade Almaty
Tole bi 83, 050012 Almaty, Kazakhstan
tel.: +7 727 244 93 03
fax.: +7 727 244 93 04

e-mail: almaty@czechtrade.cz

CzechTourism (p. Procházka, odpovědný za asijskou část Ruska a Střední Asie)
Business Center ONEGIN
Rosy Luxemburg, Str. 49, Office 626, 620075, Yekaterinburg
tel.: +7 (343) 287 10 78, fax: +7 (343) 287 10 79

E-mail: prochazka@czechtourism.com info-ekaterinburg@czechtourism.com,

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- 101 - hasičská služba
- 102 - policie
- 103 - rychlá lékařská pomoc
- 104 - havárie - plyn
- 109 - záchranná služba
- 112 - mimořádné události
- 118 - informace o telefonních číslech v Almaty (z některých uzlů nelze volat)
- 2505060 - nepřetržitá informační služba „lékařská pomoc a léky“ v Almaty
- 188 - placená informační služba pro telefonní čísla
- 155 - z pevné linky v Almaty informace na letišti
- 8727/2703333 z mobilního telefonu letištní informace v Almaty
- 8717/702999 z mobilního telefonu letištní informace v Astaně
- 158 - taxi z pevné linky v Almaty

1.18. Internetové informační zdroje

Oficiální webové stránky státních orgánů a institucí Republiky Kazachstán

- PRESIDENT <http://www.akorda.kz>
- GOVERNMENT <http://www.en.government.kz>
- PARLIAMENT <http://www.parlam.kz>
- MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS <http://www.mfa.kz>
- MINISTRY OF INDUSTRY AND NEW TECHNOLOGIES <http://www.mit.kz>
- MINISTRY OF OIL AND GAS <http://www.mgm.gov.kz>
- MINISTRY OF DEFENCE <http://www.mod.gov.kz>
- MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS <http://www.mvd.kz>
- MINISTRY OF HEALTHCARE <http://www.mz.gov.kz>
- MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCES <http://www.edu.gov.kz>
- MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION <http://www.eco.gov.kz>
- MINISTRY OF AGRICULTURE <http://www.minagri.kz>
- MINISTRY OF TRANSPORT AND COMMUNICATIONS <http://www.mtk.gov.kz>
- MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL PROTECTION <http://www.enbek.kz>
- MINISTRY OF FINANCE <http://www.minfin.kz>
- MINISTRY OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND TRADE <http://www.minplan.kz>
- MINISTRY OF JUSTICE <http://www.minjust.kz>
- MINISTRY OF CULTURE <http://www.mk.gov.kz>
- MINISTRY OF EMERGENCY SITUATIONS <http://www.emer.kz>
- MINISTRY OF TOURISM AND SPORTS <http://www.mts.gov.kz>
- NATIONAL BANK <http://www.nationalbank.kz>
- GENERAL PROSECUTOR`S OFFICE <http://www.procuror.kz>

- AGENCY OF STATISTICS <http://www.stat.kz>
- AGENCY ON INFORMATION TECHNOLOGIES AND COMMUNICATIONS <http://www.aic.gov.kz>
- AGENCY ON LAND RECOURCES MANAGEMANT <http://www.auzr.kz>
- AGENCY ON REGULATION OF NATURAL MONOPOLIES <http://www.regulator.kz>
- AGENCY FOR MIGRATION AND DEMOGRAPHY <http://www.demomigration.kz>
- AGENCY FOR REGULATION AND SUPERVISION OF FINANCIAL MARKET AND FINANCIAL ORGANIZATIONS <http://www.afn.kz>
- AGENCY OF FINANCIAL POLICY <http://www.finpol.kz>
- AGENCY FOR CIVIL SERVICE AFFAIRS <http://www.kyzmet.kz>
- AGENCY FOR COMPETITION PROTECTION <http://www.azkrk.kz>
- NATIONAL SECURITY COMMITTEE <http://www.knb.kz>
- COMMITTEE OF CUSTOMS <http://www.customs.kz>
- CENTRAL ELECTION COMMISSION <http://www.election.kz>
- SUPREME COURT <http://www.supcourt.kz>
- ESTIMATION COMMITTEE ON CONTROL OVER IMPLEMENTATION OF THE REPUBLICAN BUDGET <http://www.esep.kz>
- CONSTITUTIONAL COUNCIL <http://www.constcouncil.kz>
- DEVELOPMENT BANK OF KAZAKHSTAN <http://www.kdb.kz>
- NATIONAL INNOVATION FUND <http://www.nif.kz>
- CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY <http://www.cci.kz>
- INVESTMENT FUND OF KAZAKHSTAN <http://www.ifk.kz>
- KAZAKHSTAN CLUSTER INITIATIVE <http://www.cluster.kz>
- STATE CORPORATION ON INSURANCE OF EXPORT CREDIT AND INVESTMENT <http://www.kecic.kz>
- OFFICIAL SITE OF ALMATY CITY <http://www.almaty.kz>
- OFFICIAL SITE OF ASTANA CITY <http://www.astana.kz>

1.19. Adresy významných institucí

Obchodní a průmyslová komora Kazachstánu

ul. Al-Farabi 5, Business-center "Nurly -Tua", office 503
Almaty
050059, Kazachstán
Tel./fax : +7 (7272) 777 050, 777 055, 777 005
e.mail: info@cci.kz
web: www.cci.kz

Fond národního blahobytu "Samruk-Kazyna"

web: www.samruk-kazyna.kz

National Economic Chamber of Kazakhstan "Atameken Union"

010000, Astana, np. Syganak 29, 8. patro
Business Centre "Euro-Centre"
Tel.: +7 (7172) 51 70 01, fax: +7 (7172) 51 70 20

Adresy dalších významných institucí lze zjistit na webových stránkách uvedených pod bodem 1.18.

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Republika Kazachstán je nezávislá republika, parlamentní demokracie se silným postavením prezidenta.

Parlament je nejvyšším orgánem Kazachstánu, který plní zákonodárné funkce. Sestává se ze dvou komor - Senátu a Mažilistu. Poslanci Senátu - 47 senátorů (osm jmenuje přímo prezident) - jsou voleni na šest let, Mažilistu - 107 poslanců - na 5 let. Parlament na základě návrhů prezidenta schvaluje změny v Ústavě, schvaluje státní rozpočet, dává souhlas na obsazení pozic předsedy vlády, předsedy Národní banky, rozhoduje o otázkách války a míru. Parlament má dále pravomoc iniciativy na vyhlášení referenda, může vyjádřit nedůvěru vládě.

Ústřední politickou postavou Kazachstánu je prezident Nursultan Abiševič Nazarbajev, zvolený do funkce na pět let v roce 1991. V dubnu 1995 bylo jeho funkční období prodlouženo referendem do roku 2000. V srpnu 1995 byla přijata (rovněž referendem) nová ústava KZ, která koncentruje moc v rukou prezidenta a umožňuje jeho dominantní postavení ve vztahu k parlamentu, vládě a soudní moci. Na jaře roku 1999 byl prezident N. Nazarbajev, ještě před ukončením jeho volebního období, zvolen na dalších 7 let. Podle Ústavy může být tentýž občan Kazachstánu zvolen prezidentem pouze dvakrát.

Dne 4. prosince 2005 byl N. Nazarbajev znovu zvolen prezidentem. Svého úřadu se oficiálně ujal v den inaugurace 11. ledna 2006. Dne 3. dubna 2011 proběhly v Kazachstánu mimořádné presidentské volby, ve kterých získal více než 95% hlasů N. Nazarbajev. Podle oficiální vyjádření dosáhla účast v presidentských volbách cca 88%.

V květnu 2007 byla oběma komorami Parlamentu KZ a prezidentem schválena novela Ústavy KZ. Tato novela by měla oslabit pravomoci prezidenta a naopak posílit roli Parlamentu. Mimo další úpravy se opět zkracuje funkční období prezidenta na pět let (v platnosti až po ukončení současného funkčního období N. Nazarbajeva). I když v Ústavě zůstává zakotveno, že tentýž občan Kazachstánu může být zvolen prezidentem pouze dvakrát, ne v z t a h u j e se tato preambule na prvního kazachstánského prezidenta N. Nazarbajeva, který může kandidovat neomezeně.

Dne 18. srpna 2007 v Kazachstánu proběhly předčasné parlamentní volby do Mažilisu (dolní komory Parlamentu) a volby do maslichatů (orgány místní samosprávy). Voleb se zúčastnilo 64,56 % voličů. Do Parlamentu KZ byli zvoleni kandidáti pouze jedné politické strany - národně demokratické strany Nur Otan, jejížž politický leader je prezident N. Nazarbajev. O hlasy voličů se ucházelo celkem 7 politických stran, ale šest opozičních stran „nepřekročilo“ požadovaný 7% práh.

Kazachstánská vláda je ve všech svých činnostech plně zodpovědná prezidentovi.

Dne 15. ledna 2012 se v Kazachstánu uskutečnily předčasné volby do Parlamentu (8 měsíců před řádným termínem). Voleb se zúčastnilo 72% voličské základny. Hranici 7% nutnou pro vstup do Parlamentu překonaly 3 strany: Nur Otan (80,7%), Ak Zhol (7,46%) a Strana národních komunistů (7,2%).

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

- Prezident Nursultan Abiševič Nazarbajev. Do své funkce znovu zvolen v dubnu 2011. Informace www.akorda.kz
- Prezident je hlavou státu a vrchním velitelem ozbrojených sil KZ.

2.3. Složení vlády

Na základě rozhodnutí prezidenta N. Nazarbajeva byla po mimořádných parlamentních volbách dne 15. ledna 2012 jmenována nová kazachstánská vláda s tím, že předseda vlády K. Masimov a většina členů původní vlády byla ve svých funkcích potvrzena. Dále prezident N. Nazarbajev vydal dne 20. ledna 2011 nařízení „K dalšímu zlepšení systému státního řízení Kazachstánu“, kterým se ruší Ministerstvo spojů a informací. Jeho funkce jsou předány na Ministerstvo kultury (oblast informací, archivnictví a dokumentaristika) a na Ministerstvo dopravy (oblast spojů, automatizace oblasti informací,

kontrola automatizace služeb poskytovaných vládou a koordinace činnosti center poskytujícím služby obyvatelstvu). Nařízením presidenta se reorganizuje Ministerstvo kultury na Ministerstvo kultury a informací. Dále se reorganizuje Ministerstvo turismu a sportu na Agenturu pro záležitosti sportu, tělovýchovy s tím, že funkce a pravomoci v oblasti turismu přecházejí na Ministerstvo průmyslu a nových technologií.

Složení nové kazachstánské vlády bylo k 25. lednu 2012 následující:

Karim K. Masimov – předseda vlády

Serik N. Achmetov – 1. místopředseda vlády

Erbol T. Orynbajev – místopředseda vlády

Kajrat Kelimbetov – místopředseda vlády

Aset O. Isekešev – ministr průmyslu a nových technologií

Yerzhan H. Kazychanov - ministr zahraničních věcí

Kalmuchanbet N. Kassymov - ministr vnitra

Salidat Z. Kairbekova – ministryně zdravotnictví

Darkhan K. Mynbay – ministr kultury a informací

Adilbek R. Džaksybekov – ministr obrany

Bakytžan Žumagulov – ministr školství a vědy

Nurlan D. Kapparov – ministr životního prostředí

Askar Žumagalijev – ministr dopravy a komunikací

Asylžan S. Mamytbekov – ministr zemědělství

Gulšara N. Abdykalikova – ministryně práce a sociálních věcí

Žanar Aitzhanova – ministryně pro otázky ekonomické integrace

Bolat B. Žamyšev – ministr financí

Vladimír K. Božko – ministr pro mimořádné situace

Bakytžan A. Sagintaev – ministr hospodářského rozvoje a obchodu

Berik Imašev - ministr spravedlnosti

Sauat M. Mynbajev – ministr ropy a plynu

Speaker Mažilis (Dolní komora Parlamentu) se stal **Nurlan Nigmatulin**. Předsedou Výboru pro mezinárodní záležitosti, obranu a bezpečnost Mažilis byl potvrzen **Maulen Ashimbayev**

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Kazachstán je členem OSN, OBSE (jako první členská země SNS získal na rok 2010 předsednictví), MMF, Světové banky, SNS, Evropské banky obnovy a rozvoje, Asijské banky rozvoje, Evropského ekonomického společenství, Organizace islámské konference, Organizace ekonomické spolupráce, Organizace dohody o kolektivní bezpečnosti, Organizace středo-asijské spolupráce, Šanghajské organizace spolupráce.

Kazachstán po vyhlášení samostatnosti přijal všechny základní dohody OSN, zejména z oblasti lidských práv, boji proti terorismu a vzdal se vlastnictví jaderných zbraní.

Vztahy mezi Evropskou unií a Kazachstánem:

V roce 1992 uzavřel Kazachstán dohodu o technické spolupráci s Evropskou unií.

Dohoda o energetické spolupráci (Energetická charta), Dohoda o oceli (Steel Agreement), Dohoda mezi Kazachstánem a EURATOM (European Atomic Energy Community)

Dohoda o partnerství a spolupráci (The Partnership and Cooperation Agreement - PCA) - podepsaná v roce 1995, základní dokument určující oblasti spolupráce a povinnosti. Dohoda pokrývá široké spektrum kooperace mezi EU a Kazachstánem. V říjnu 2011 se v Astaně uskutečnilo první plenární zasedání k přípravě nové Dohody o partnerství a spolupráci. V březnu 2012 EU předala KZ straně návrh nové Dohody v textové podobě.

Na základě jednání vypracuje EU návrh "plného znění dohody", další kolo jednání se uskuteční v první čtvrtletí 2012.

Kazachstán a WTO:

Kazachstán podal žádost o vstup do mezinárodní organizace WTO v roce 1996 a předpokládal, že se stane členem WTO nejpozději v roce 2007. Koncem uvedeného roku měl Kazachstán ukončeny dvoustranné rozhovory s 19 členskými zeměmi WTO a v lednu 2008 podepsal protokol o ukončení rozhovorů s Kanadou, začátkem roku 2009 s Indií. Jednání o vstupu Kazachstánu do WTO se dostává do finálních fází s tím, že se předpokládá, že Kazachstán jednání ukončí do konce roku 2012 a v první polovině 2013 přistoupí k WTO.

Celní unie Rusko - Kazachstán - Bělorusko:

Dne 1.1.2010 de jure a od 1.7.2010 de facto vstoupila v působnost Celní unie Rusko - Bělorusko - Kazachstán, které měla předznamenat, že tyto země vstoupí do WTO společně. Nakonec bylo dohodnuto, že CU nebrání vstupu do WTO zemím CU jednotlivě. Úspěšné působení Celní unie vytváří předpoklady pro další integrační kroky. V rámci Celní unie došlo ke zvýšení obchodu mezi jednotlivými účastníky, tj. obrát bilaterálního obchodu mezi Kazachstánem a Běloruskem vzrostl v roce 2010 na 850 mil. USD (o 60% více než v předkrizovém období). Ruský export do Kazachstánu dosáhl v roce 2010 úroveň 11,8 mld. USD (vzrostl o 25%) a export Kazachstánu do Ruska činil 5 mld. USD (zvýšil se o 30%).

Významnou událost představovalo odstranění celních kontrol mezi Kazachstánem a Ruskem od 1. července 2011. Od 1. ledna 2012 vstoupil v platnost "balík" mezinárodních dohod k Jednotnému ekonomickému prostoru mezi Kazachstánem, Ruskem a Běloruskem, v jehož rámci se bude integrace zainteresovaných zemí prohlubovat. Vytvoření Jednotného ekonomického prostoru by mělo otevřít cestu pro volný pohyb kapitálu, služeb a pracovních sil.

V roce 1995 se Kazachstán připojil k programu NATO Partnerství pro mír.

V březnu 2008, na 24. zvláštním zasedání Rady pro obchod a rozvoj (TDB) v Ženevě, byl Kazachstán přijat za člena TDB do skupiny D (evropských zemí).

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Viz 3.1.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Přehled platných smluv mezi ČR a Kazachstánem v ekonomické oblasti:

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o podpoře a vzájemné ochraně investic - podepsána dne 8. 10. 1996, vstoupila v platnost dne 2. 4. 1998;

Smlouva mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku - podepsána dne 9. dubna 1998, vstoupila v platnost dne 29. října 1999;

Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán o spolupráci v mezinárodní silniční dopravě – ratifikace v r. 2003.

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci - podepsána dne 8. září 2004, vstoupila v platnost dne 21. listopadu 2006.

Dohoda o boji proti organizovanému zločinu a nelegální distribuci drog a jiných omamných látek, podepsána v dubnu 1998.

Protokol mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o změnách a doplnění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o podpoře a vzájemné ochraně investic - podepsán 25.11.2010 v Astaně, u příležitosti zasedání Mezvládní komise pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci (MVK). Na české straně již byly ukončeny všechny interní právní procedury ke vstupu Protokolu v platnost. Na kazachstánské straně by schvalovací procedury měly být ukončeny ve 4. čtvrtletí 2011.

Dohoda v oblasti cestovního ruchu mezi ČR a Kazachstánem, podepsána v Praze dne 3. listopadu 2011.

Smlouvy, u kterých jsou v současné době projednávány změny a doplnění:

Smlouva mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku - uvedení do souladu s právem EU vyžaduje podepsání Protokolu (stejně jako u Dohody o podpoře investic). Předpokládalo se, že Protokol bude podepsán na jednání Mezvládní komise v listopadu 2011 v Astaně, k čemuž však nedošlo. Začátkem roku 2012 by se měla uskutečnit expertní jednání zástupců ministerstev financí obou zemí k návrhu Protokolu.

Připravované smlouvy:

Dohoda o civilní letecké dopravě mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán.

V oblasti civilního letectví má Ministerstvo dopravy zájem konkretizovat postup pro sjednání mezvládní dohody o letecké dopravě a leteckých službách. Od 1.5. 2008 byl zahájen pravidelný provoz ČSA a.s. (2x týdně) na lince Praha-Almaty (dále do Taškentu) a zpět. V druhé polovině roku 2010 obdržela ČSA souhlas se sezónním provozem 3. linky. Do doby sjednání letecké dohody je pravidelný letecký provoz mezi ČR a Kazachstánem uskutečňován na základě Memoranda o porozumění z roku 2002. Ministerstvo dopravy ČR předalo v únoru 2010 kazašskému MD návrh Dohody o letecké dopravě s tím, že právní rámec a způsob podpisu dohody bude upřesňován mezi odborem civilního letectví Ministerstva dopravy ČR a výborem civilního letectví Ministerstva dopravy a komunikací Kazachstánu. Kazachstánská strana současně jedná s EU o tzv. Horizontální dohodě, která uvádí do souladu s právem EU již podepsané letecké dohody členských zemí s Kazachstánem. Dokud nebude podepsána Horizontální dohoda, zdráhá se KZ jednat o dohodě bilaterální. Na jednání v Praze v březnu 2011 podepsali zástupci Ministerstva dopravy ČR a Ministerstva dopravy a komunikací Kazachstánu Memorandum ke spolupráci ČR a

---

Kazachstánu v letecké dopravě. Na konci března 2012 česká strana předala kazachstánské straně návrh textu Letecké dohody.

Dohoda o spolupráci v oblasti zdravotnictví - jedná se o Dohodu mezi ministerstvy zdravotnictví obou zemí. V roce 2009 kazachstánská strana předložila návrh Dohody ke spolupráci ve zdravotnictví. V listopadu 2010 předala česká strana velvyslanectví Kazachstánu v Praze návrh české strany Dohody. Předpokládají se další expertní konzultace s cílem sblížení pozic obou stran v prvním pololetí 2012.

Smlouva o sociálním zabezpečení - česká strana předala v roce 2010 kazachstánské straně český vzorový návrh Smlouvy o sociálním zabezpečení. V červnu 2010 kazachstánské strana písemně potvrdila zájem Ministerstva práce a sociální ochrany obyvatel KZ o uzavření Smlouvy.

Ujednání mezi MŠMT a Ministerstvem školství a vědy Kazachstánu o spolupráci v oblasti školství - na konci dubna 2011 kazachstánské Ministerstvo školství a vědy informovalo velvyslanectví ČR v Astaně, že svoji pozici k přípravě návrhu Dohody odeslalo na kazachstánské Ministerstvo zahraničních věcí k předání české straně.

4. Ekonomická charakteristika země

Kazachstán je zemí, která se v mnohém vymyká středoasijským měřítkům. Jeho rozloha je více než 2krát větší ve srovnání s rozlohou dalších čtyř postsovětských středoasijských zemí. Sociálně-ekonomická mapa Kazachstánu se velmi kontrastně dělí na poměrně vyspělé průmyslové oblasti a zaostalé zemědělské regiony.

Je třeba zdůraznit, že Republika Kazachstán je zemí s obrovským nerostným bohatstvím (ropa, plyn, uran, uhlí, železná ruda, měď, hliník, zinek, olovo, tantal, molybden, stříbro, zlato). Navíc má vhodné podmínky pro využívání obnovitelných zdrojů – voda, slunce, vítr. V roce 2009 se KZ dostal na první místo na světě v těžbě uranové rudy, když vytěžil 14 000 tun, více než Kanada či Austrálie. V prvním pololetí 2011 těžba uranu v Kazachstánu dosáhla 10 130 tun, za celý rok 2011 by měla těžba uranu dosáhnout 19 000 tun. To vše dělá Kazachstán pro zahraniční partnery z celého světa, včetně ČR, velmi atraktivní. Bohaté surovinové zdroje magneticky přitahují investory, nejen v oblasti těžby ropy a plynu, ale i např. v těžbě uhlí, mědi či hliníku a zaručuje investorům potenciálně vysoké zisky. Celkové přímé zahraniční investice dosáhly v roce 2011 částky 146 mld. USD, z toho 33 mld. USD z evropských zemí. V roce 2010 dosáhly přímé zahraniční investice 10 mld. USD.

Bohaté surovinové zdroje stále přitahují zahraniční investory zejména do těžby ropy, zemního plynu a uhlí a metalurgie. Největšími investory v těžebním sektoru jsou USA, Francie, Turecko, Velká Británie, Itálie, Norsko a SRN. V oblasti metalurgie je to Jižní Korea, Velká Británie, Japonsko, Kanada a Indie. Kazachstánská vláda v posledním období přijímá opatření na podporu domácích i zahraničních investorů, kteří budou vkládat finanční prostředky do nesurovinových sektorů, a to zejména do zemědělství a zpracovatelského průmyslu. V rozvoji těchto na sebe navazujících odvětví spatřuje potřebu nejen v zajištění potravinové bezpečnosti domácího trhu, ale zemědělskými produkty (zejména obilím - kazachstánská pšenice je nejkvalitnější na světě) a potravinářskými výrobky chce konkurovat na světových trzích a tím snížit závislost svého exportu pouze na surovinách.

Strategický plán rozvoje Kazachstánu, přijatý počátkem roku 2010, ukládá zvýšit do roku 2020 podíl nesurovinového vývozu ze současných 10% na 45%. Znamená to, že Kazachstán chce do budoucna než suroviny vyvážet přidanou hodnotu. Ekonomická diversifikace bude realizována upřednostněním takových prioritních odvětví, jako jsou zpracování ropy a infrastruktura sektoru ropy a plynu, metalurgie a produkce hotových hutních výrobků, farmaceutický a obranný průmysl, potravinářství, stavebnictví a výroba stavebních materiálů, rovněž energetika, doprava a telekomunikace. Klíčové priority diversifikace budou uskutečňovány podle Vládního plánu podpory průmyslově-inovačního rozvoje země na léta 2010 – 2014, kde vláda předpokládá investování 40 mld. USD.

V průběhu října a listopadu 2011 byl v několika oblastech zvýšen rating Kazachstánu. Konkrétně v říjnu 2011 Světová banka zařadila v rámci své zprávy „Doing Business“ Kazachstán na 47. místo (tj. o 11. míst výše) s tím, že umístění reflektuje pozici země ve světě z hlediska ochrany investorů a daňové legislativy. Začátkem listopadu 2011 zvýšila ratingová agentura Standard & Poor rating Kazachstánu na BBB-plus s předpokladem udržení nového ratingu. Společnost Standard & Poor zvýšila též několik dalších ratingů Kazachstánu jako je „sovereign credit rating“, kreditní rating apod. Ve druhé polovině listopadu 2011 zvýšila agentura Fitch Ratings Agency hodnocení dluhu Kazachstánu v zahraniční měně (foreign currency debt) na BBB a domácí dluh (local debt) na BBB+ s pozitivním výhledem v obou kategoriích.

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

V období 2000 – 2007 rostl HDP KZ pravidelně meziročně o 8-10% ročně, v roce 2008 už jenom o 3,0% a v roce 2009 o 1,2%. Růst HDP v roce 2010 dosáhl úrovně 7%.

Dne 29. února 2012 bylo vydáno společné prohlášení vlády a centrální banky k ekonomickým výsledkům Kazachstánu v roce 2011 a prioritám ekonomického rozvoje v roce 2012 (viz naše 978/2012-Astana z 6.3. 2012). V Prohlášení se mj. uvádí, že v roce 2011 HDP vzrostlo v KZ o 7,5%, a to zejména z důvodu expanze domácí poptávky a příznivých podmínek na trhu k exportu. Nejvyššího růstu bylo dosaženo v zemědělství, v obchodu a ve spojích. Průmyslová výroba vzrostla o 3,5% s tím, že stavebnictví vykázalo růst o 2,7%. Ekonomický růst byl doprovázen zlepšením sociálního zabezpečení obyvatel. Příjmy

obyvatel se zvýšily a pracovní trh vykazoval zlepšení. HDP na obyvatele (per capita) - podle odhadů - dosáhl úrovně 11000 USD. Reálné příjmy se zvýšily o 7,4% a reálné mzdy vzrostly o 7,2% v průběhu roku 2011. Nezaměstnanost se snížila na 5,4% ke konci roku 2011. Opatření vlády a Národní banky na stabilizaci cen napomohly udržet roční inflaci v plánovaném rozpětí od 6 do 8%. Na konci roku 2011 dosáhla inflace úrovně 7,4% (tj. o 0,4% méně v porovnání s rokem 2010). Deficit státního rozpočtu se snížil na 2,2% HDP.

Finanční stabilita Kazachstánu je zajištěna významnou akumulací rezerv v Národním fondu (The National Fund). Mezinárodní rezervy Kazachstánu dosáhly v roce 2011 úrovně 73 mld. USD, tj. zvýšily se o 23,2% v průběhu roku 2011. Aktiva v zahraniční měně Národního fondu vzrostly o 41% a dosáhly 43,7 mld. USD. Bankovní sektor prokázal pozitivní dynamiku rozvoje, která byla doprovázena postupným obnovením aktivit bank zaměřeným na poskytování úvěrů. Dluh bankovního sektoru se snížil z 45,9 mld. USD v roce 2007 na 16,5 mld. USD na konci září 2011.

Jako úspěšné jsou oficiálně hodnoceny integrační politiky, tj. Celní unie Bělorusko – Rusko – Kazachstán, byly dokončeny práce na formování Jednotného celního teritoria Celní unie, vytvořena právní základna k Celní unii, obsahující více než 70 mezinárodních dohod. Od 1. ledna 2012 vstoupil v platnost „balík“ mezinárodních dohod k Jednotnému ekonomickému prostoru, v jehož rámci se bude integrace zainteresovaných zemí prohlubovat.

Ekonomická politika vlády a Národní banky pro rok 2012 V podmínkách celkového trendu poklesu dynamiky růstu světové ekonomiky v roce 2012, kdy Světová banka revidovala odhad globálního růstu na 3,3% (oproti 4%) a ratingová společnost Fitch Ratings Agency snížila odhad růstu eurozóny na 0,4% (oproti 0,8%), definovala KZ vláda a Národní banka 5 základních směrů ekonomické politiky pro rok 2012. Jedná se o udržení makroekonomické stability a ekonomického růstu na předpokládané úrovni, zvýšení konkurenceschopnosti lidských zdrojů a splnění sociálních závazků, rozvoj regionální politiky, pokračování integračních procesů v rámci Jednotného ekonomického prostoru a o modernizaci veřejné správy. Ekonomická politika vlády a Národní banky v roce 2012 by měla zajistit reálný růst HDP v rozmezí 6 -7%. Inflace by se měla udržet v koridoru od 6 do 8%.

Prioritním směrem pro Národní banku v roce 2012 v oblasti monetární politiky bude zajištění cenové stability, tj. udržení nízké úrovně roční inflace. Národní banka soustředí své hlavní úsilí na zlepšení efektivnosti nástrojů monetární politiky a na posílení opatření ovlivňujících peněžní trh. V rámci své monetární politiky bude Kazachstán přijímat opatření k flexibilní regulaci množství oběživa v ekonomice (money supply). Zvýšení množství peněz v ekonomice, které stimuluje inflaci, bude neutralizováno prostřednictvím „sterilizačních opatření“. Současně Národní banka zajistí, aby monetární komponent zůstal na optimální úrovni a nevytvářel dodatečné inflační tlaky. K hlavním nástrojům ke sterilizaci přebytečné likvidity lze zařadit atraktivnější vkladů u komerčních bank, regulace úrokových mír apod.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/ obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Základní makroekonomické ukazatele

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
HDP v mld. USD	77,9	106,2	109,4	110,7	168	186,4
Přírůstek HDP (v % k předch. roku)	10,6	8,5	3,0	1,2	7,0	7,5
HDP per cap. (v USD)	5082	6850	6911	6918	10820	11258,6
Podíl soukr. sektoru na tvorbě HDP (v %)	82,0	82,0	88,7	95,4	94,7	107,6

Rozpočt. deficit v % k HDP	0,6	-1,6	-1,2	-1,2	-	-
Index spotřeb. cen (roční průměr)	108,6	118,8	109,5	109,6	107,3	107,5

Pozn.: Uvedená čísla v tabulce je nutno brát jako orientační, neboť různé prameny uvádějí často nejednotné údaje.

* odhad podle výsledků 1-10/2010

Nezaměstnanost:

Statistické údaje zveřejněné do roku 2000 uvádí pouze počet registrovaných nezaměstnaných a od roku 2001 rozlišují „registrované“ nezaměstnané (je nutno podotknout, že registrace prakticky nepřináší žádné výhody, jen byrokratické potíže) a nezaměstnané.

Za rok 2010 je uváděn počet nezaměstnaných 477,7 tisíc a úroveň nezaměstnanosti dosáhla 5,5%. V září roku 2011 nezaměstnanost dosáhla 472,5 tisíc (5,3%) z 8 910 tisíc práce schopného obyvatelstva.

Údaje o počtu nezaměstnaných je však nutno brát jako orientační, neboť podchycení nezaměstnanosti na vesnicích je problematické, a tedy počet nezaměstnaných se odhaduje daleko vyšší. Největším problémem je zejména zaměstnání nekvalifikovaných pracovníků. Výrazně se však zlepšila výplata mezd a např. ve státní správě jsou mzdy vypláceny včas.

Podle kazachstánské Státní statistické agentury průměrný měsíční příjem na konci roku 2009 činil cca 67 639 tenge, což představuje roční nárůst o 11,4 % a v nominálním vyjádření se jednalo o setrvalý stav. V květnu roku 2010 činila průměrná mzda 74 791 tenge, v říjnu to bylo 77 785 tenge. V létě 2011 došlo ke zvýšení mezd ve státním sektoru až o 30% s tím, že k říjnu 2011 činí průměrná mzda 93 000 tenge.

Průměrná mzda kolísá podle zaměstnaneckých odvětví, nejvyšší jsou mzdy ve finančním sektoru, v důlním sektoru, v obchodu s nemovitostmi, v dopravě a spojích a ve stavebnictví. Naopak v zemědělství je průměrná mzda nejnižší, tj. cca 40 000 tenge. V regionálním dělení je nejvyšší průměrná mzda v Mangystauské oblasti, činí cca 153 tisíc tenge.

Přesto, že hranice chudoby je v Kazachstánu velmi nízko posazená a vyjadřuje se ve vztahu k životnímu minimu, které činilo v roce 2009 13 470 tenge a v roce 2010 14 353 tenge, oficiální kazachstánská statistika uváděla, že pod hranicí chudoby žilo 17 % obyvatel, z toho na vesnici, kde žije téměř polovina populace (více než 21%).

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Obecná charakteristika i v roce 2010 říká, že přes pomalou modernizaci průmyslových závodů, která vyžaduje značné finanční náklady, kvůli velkému nerostnému bohatství země vsadila většina zahraničních investorů, navzdory varování odborníků ze Světové banky, EBRD, EU, OECD i vlády Kazachstánu, na těžbu a zpracování železných, neželezných (barevných) a vzácných kovů - železa, mědi, hliníku, wolframu, zlata a na těžbu ropy a zemního plynu. Na rozvoji uvedených odvětví se v současné době zakládá růst HDP i objem průmyslové výroby. Situaci ilustruje následující tabulka tempa růstu v jednotlivých průmyslových odvětvích (za základ vzat rok 2000 a je uváděn index k předcházejícímu roku). Výrazný růst v oblasti strojírenství se přičítá většímu podílu kazachstánskému průmyslu na rozvoji těžby ropy, postupnému zapojení závodů VPK (vojensko - průmyslový komplex) do spolupráce s Ruskem a rozvoji těžebního průmyslu spojeného s metalurgickým zpracováním surovin.

Tempo růstu průmyslové výroby v nosných oborech (v %)

Rok	Výr. elektr. energ.	Paliva včetně ropy	Hutnictví železa	Hutn. barev. kovů	Chem. prům.	Strojír. prům.	Papír. prům.	Potravinářský prům.

2005	105,0	106,4	95,7	96,9	97,6	127,0	128,8	113,2
2006	107,8	107,0	108,0	106,0	100,7	114,2	108,9	105,8
2007	107,3	102,6	112,7	95,3	128,2	121,8	104,5	106,6
2008	106,6	105,3	98,7	105,0	110,4	92,6	96,5	100,5
2009	107,3	103,5	94,6	101,4	119,0	123,0	99,8	100,7
2010	105,2	105,6	110,9	97,0	137,1	124,4	106,8	112,9
2011	107,4	101,3	101,7	99,9	121,5	129,5	78,7	106,2

Rok 2010:

Index průmyslového růstu 110,5

Podíl jednotlivých odvětví na průmyslové výrobě v roce 2010 je následující:

těžařský průmysl 62,0%,
 zpracovatelský průmysl 30,9%,
 výroba a rozvod elektrické energie, vody a plynu 6,1%.

Za 1-11/2010:

dosáhla výroba oceli 3 970 718 tun (zvýšení proti stejnému období roku 2009 o 5,3%), ferolitin 1,6 mil. tun (+22,8%), těžba uhlí 98 981 tis. tun (nárůst o 9,7%), těžba ropy 72,4 mil. tun (+4,0%), přírodního plynu 33,5 mld. m³ (+ 3,6%), výroba elektrické energie 74,2 mld. kW (+5,2%), plán vytěžít za celý rok 18 000 tun uranu (+28,5%) byl překročen a bylo vyrobeno 6 375,6 tisíc tun cementu (+15,3%).

4.4. Stavebnictví

Stavebnictví bylo po mnoho let až do roku 2007 dynamicky se rozvíjející oblastí. Bylo to zejména způsobeno rozvojem těžbařského průmyslu, výstavbou nového hlavního města Astany a rovněž infrastruktury. Velký stavební boom prodělávalo také největší kazachstánské město Almaty, ze kterého by se mělo stát obchodní a finanční centrum Střední Asie. Objem stavebních prací se zvýšil od roku 1997 více než sedmkrát a v roce 2004 dosáhl 3,6 mld. USD. Z objemu stavebních prací připadlo na průmysl 64 %, na dopravu 9,1 %, na zemědělství 1,4 % a na ostatní (včetně bytové výstavby) 25,5 %. Oproti minulým rokům se výrazně zvýšil podíl bytové výstavby (cca o třetinu).

Za rok 2006 byl objem stavebních prací 8,2 mld. USD, což je o 49% více než v roce 2005. Do výstavby bytů bylo vloženo cca 2,6 mld. USD, což je o 69% více než v roce 2005 (při dolarovém vyjádření je nutno brát v úvahu výraznou změnu kurzu USD/tenge).

Ve výše uvedených letech se rostoucí stavební výroba dvoucifernými čísly projevila ve výrobě a spotřebě cementu. Od roku 2002 do roku 2006 se zvýšila výroba cementu v Kazachstánu 2,5krát a spotřeba 3krát. V roce 2006 činila spotřeba cementu 7,5 mil. tun a v roce 2007 překročila 9 mil. tun, což znamená na jednoho obyvatele 600 kg. Odborníci odhadují, že tento údaj dosáhne kolem roku 2012 cca 1000 kg. V Kazachstánu v současné době vyrábí cement pět cementáren. V roce 2007 bylo v Kazachstánu vyrobeno 5,7 mil. tun cementu, což je o 16,2% více než v roce 2006. Hypoteční krize, která zastavila stavební boom, měla dopad i na výrobu cementu, v roce 2008 bylo vyrobeno 5,2 mil. tun, o 8,3% méně proti předchozímu roku. V roce 2009 bylo vyrobeno 5,9 mil. tun (+13,5%), a toto číslo překonala výroba cementu již za prvních 11 měsíců roku 2010 (6,4 mil. tun), což reflektuje oživení v sektoru stavebnictví.

V minulých letech Kazachstán importoval cement z Ruska, Kyrgyzstánu a Číny. V příštích třech až čtyřech letech se má v Kazachstánu postavit osm až devět nových cementáren. Při výstavbě cementáren se prosazuje rovněž česká technologie. Krize ovšem způsobila, že nesplacené investice do české cementárny v KZ se pro EGAP staly největší pojistnou událostí roku 2009 (za 1,3 mld. Kč).

Objem stavebních prací za rok 2007 byl cca 9,5 mld. USD, což představuje nárůst proti roku 2006 o 15,8%. Z celkového objemu stavebních prací připadá 74,8% na domácí soukromé stavební společnosti, 24,6% na zahraniční stavební firmy a 0,6% na domácí státní společnosti. V uvedeném roce bylo

dokončeno v Kazachstánu celkem 56 573 staveb, z toho 49 378 bytových a 7 195 nebytových objektů. Z celkového objemu investic bylo 15,1% směřováno na výstavbu domů sloužících k bydlení. V roce 2008 byl objem stavebních prací 11,88 mld. USD, což je o 1,8% více než v roce 2007 (vliv kurzu tenge/USD). Z celkového objemu připadalo 55,5% na bytovou výstavbu. Bylo dokončeno 34 054 objektů, z toho 29 783 bytových domů. V roce 2009 objem stavebních prací nepatrně narostl na 12,1 mld. USD, za prvních 11 měsíců roku 2010 se prostavělo 11,4 mld. USD, bylo dokončeno 22 023 nových budov, z toho 19 312 obytných domů.

Od roku 2007 se v Kazachstánu projevuje krize trhu s nemovitostmi a mimo jiné má dopad na tempo výstavby rozestavěných objektů. V hlavním městě Astaně i v největším kazachstánském městě Almaty došlo u některých staveb ke zpomalení, ne-li k zastavení výstavby. Očekávané oživení výstavby a obchodu na trhu s nemovitostmi se dostavilo až v roce 2010.

Po některých negativních zkušenostech je snaha, aby se při vypisování tenderů více prosazovaly místní stavební firmy a tomu odpovídá i vysoký podíl výstavby, který na ně připadá. Toto se daří zejména u bytové výstavby a u výstavby infrastruktury. V průmyslu a zejména pak v těžbařském průmyslu se však zahraniční investoři stále orientují na osvědčené zahraniční stavební firmy.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Kazachstán byl jednou z obilnic bývalého Sovětského svazu a ještě starší kořeny má v zemi pastevectví. Růst zemědělské výroby v posledních letech probíhal cestou snižování osevních ploch a zvyšování výnosů. Zdá se, že na zvýšené ceny zemědělské produkce, zejména v roce 2007 u obilovin, zareagovali kazachstánští farmáři zvýšením osevních ploch. Celková osevní plocha v roce 2008 byla 20,0 mil. ha, obiloviny se pěstovaly na 16,2 ha, v roce 2009 to bylo 21,4 mil. ha celkově (z toho 17,2 mil. ha na obiloviny) a v roce 2010 zůstala osevní plocha na 21,4 mil. ha (obiloviny se pěstovaly na 16,6 mil. ha).

Potravinářský průmysl nutí zemědělce změnit poměr pěstované produkce či se přeorientovat. Tak např. řada závodů na těstoviny, vybudovaná zahraničními investory, požaduje speciální odrůdy tvrdé pšenice. Odkoupení českou firmou Czechomalt a zahájení výroby velké sladovny zajistilo poptávku po kvalitním sladovnickém ječmenu. Přechází se i k pěstování rýže. Kazachstán však stále zakládá svoje zemědělství na prodeji obilí do zahraničí (hlavně do RF, Iránu a Uzbekistánu, nově do Číny, Jižní Koreje a Egypta). Snad největším problémem zemědělství je otázka ztrát, které vznikají při sklizni, dopravě, skladování i zpracování. Jde o zabezpečení odpovídajícího způsobu dopravy, skladování a zejména zpracování zemědělské produkce.

V oblasti zemědělské produkce převažuje rostlinná výroba nad živočišnou, od roku 1999 až 2009 se podíl rostlinné výroby pohybuje mezi 55–60 % na celkové tvorbě zemědělské produkce. V roce 2009 to bylo 57%, když celkový objem zemědělské produkce činil 11,1 mld. USD, z toho rostlinná výroba 6,4 mld. USD. V roce 2008 celkový objem zemědělské produkce činil 9,3 mld., z toho 5,1 mld. USD rostlinná výroba.

Sklizeň obilovin v roce 2008 dosáhla vysoké úrovně 15,6 mil. tun (před zpracováním), v roce 2009 to bylo 20,9 mil. tun a v roce 2010 16,1 mil. tun. Kvalita sklizených obilovin byla díky dobrému počasí v době sklizně v tomto období velmi dobrá, rok 2009 byl rekordní. Kromě obilovin se pěstují brambory, mrkev, olejoviny, cukrovka, zelenina a bavlna.

Sektor živočišné výroby v roce 2008 vyprodukoval 874,2 tis. tun masa a v roce 2009 896,3 tis. tun. Mléka se v roce 2008 vyprodukovalo 5,2 mil. tun a v roce 2009 5,3 mil. tun. Vajec se standardně po oba roky produkuje kole 3 mld. kusů.

Poprvé po mnoha desetiletích byl v Kazachstánu koncem roku 2006 a začátkem roku 2007 proveden národní soupis hospodářských zvířat a inventáře v zemědělství. Akce poměrně velkého rozsahu byla provedena ve dvou etapách. První etapa proběhla v termínu srpen-září 2006 a byla zaměřena na rostlinnou výrobu. Druhá etapa se uskutečnila začátkem roku 2007 se zaměřením na živočišnou výrobu. Dotazníky vyplnilo 9,5 tisíce zemědělských podniků, kolem 194 tisíc faremních hospodářů a 2,2 mil. obyvatel. V kazachstánském zemědělství v roce 2009 působí celkem 200 876 subjektů, z toho 7441 družstev, 193 435 farem a kromě toho přes 2,2 mil. samostatně hospodařících obyvatel.

Statistické údaje za rok 2009 uvádějí, že v Kazachstánu se chová 6,1 mil. kusů skotu, 17,4 mil. ovcí a koz, 1,33 mil. prasat, 1,44 mil. koní, 155,5 tis. velbloudů a přes 32,7 mil. ks drůbeže všeho druhu.

Strategický plán rozvoje Kazachstánu do roku 2020 ukládá v zemědělství zvýšit produktivitu práce dvakrát do roku 2015 a čtyřikrát do roku 2020. Hlavními úkoly zemědělství včetně potravinářského průmyslu zůstává zabezpečení potravinové bezpečnosti země. Vláda nesmí připustit neodůvodněné zvyšování cen potravin pro obyvatelstvo a musí stimulovat příliv domácích i zahraničních investic do agrárního sektoru. Cílem vlády je dosáhnout soběstačnosti ve všech agroproduktech, které lze v zemi vypěstovat. Přitom je trvale věnována pozornost zejména rostlinné výrobě, kde je cíl trvale zajišťovat vysokou produkci obilovin - jako exportní komodity, dále u rostlinných olejů a u cukrové řepy. Následným cílem vlády je zvyšovat produkci, kterou je možno využít pro export. Kazachstán má velmi dobrou geografickou polohu pro export zemědělské a potravinářské produkce do sousedních zemí. Zde se jedná zejména o obiloviny. V současné době je jeho exportní potenciál jen v obilovinách až 12 mil. tun ročně.

V roce 2010 byla v Kazachstánu neúroda s tím, že bylo sklizeno 12,2 mil. tun zrnin. I při neúrodě byla část zrna byla exportována. V roce 2011 byla v Kazachstánu rekordní úroveň zrnin za posledních několik desítek let. Konkrétně bylo sklizeno v čisté váze více než 26 mil. tun zrnin.

4.6. Služby

I v roce 2010 platí, že sektor služeb se stále rozvíjí tempem, které neodpovídá potřebám. Přes dílčí pokrok v této oblasti lze obecně konstatovat, že služby poskytované v Kazachstánu jsou velmi často nízké kvality a drahé, a to jak pro běžné místní obyvatele, tak i pro cizince, kteří jsou zvyklí na nepoměrně vyšší standard a za přijatelnou cenu. Existující stav je zejména zapříčiněn dědictvím minulých let a dále pak různými „privatizacemi“ a snahami firem, které by měly služby poskytovat a nikoliv se pouze maximálně obohacovat na úkor svého zákazníka. Snad nejdále jsou služby v oblasti bankovníctví a turistického ruchu, tj. služby hotelů, restaurací a turistických kanceláří. Finanční služby nabízené bankami jsou sice na slušné úrovni, avšak poznamenané byrokracií. Rozvíjí se oblast pojišťovnictví, která následuje bankovní sektor. Rovněž se rozvíjí pohostinství, to však jen tam, kde jsou skupiny obyvatelstva s dostatečnými příjmy.

V oblasti výrobních služeb je situace obdobná, tarify v nákladní dopravě jsou poměrně vysoké (hlavně u železnice), logistické zajištění a manipulace s nákladem mimo velká střediska (Almaty, Astana, oblast u Kaspiku) jsou složité, špatné a těžko dostupné.

Podle kazachstánské statistiky podnikatelé prodávající služby dosáhli v roce 2009 (poslední dostupný údaj) tržby ve výši 17,5 mld. USD. Z celkového objemu poskytnutých služeb připadá cca 40% (38,2%) na služby spotřebitelům. A např. organizační služby kulturních a sportovních akcí vydělaly ve stejné době 949 mil. USD. Podniků, poskytovatelů služeb bylo v roce 2009 celkem 52 472.

V květnu roku 2010 bylo evidováno na 8 mil. platebních karet u 7,6 mil. držitelů, to znamená, že již téměř polovina Kazachstánců vlastní a využívá platební kartu. Objem transakcí platební kartou činil 1,8 mld. USD (růst proti květnu 2009 o 22,9%). Počet bezhotovostních plateb vyrostl o 40,4% na 2,2 mil. transakcí.

Cena služeb se v září 2008 za posledních dvanáct měsíců zvýšila o 17,3%, v září roku 2009 o dalších 16,5%.

Bilaterální vztahy v oblasti služeb pozitivně ovlivnilo rozhodnutí ČSA zavést pravidelné linky Praha-Almaty (dále do Taškentu) dvakrát týdně od 1. května 2008, přičemž v roce 2010 byla linka rozšířena o sezónní třetí let. Od 8. srpna 2011 byla navýšena pro ČSA frekvence letů ze 3 na 4 na lince Praha - Almaty pro letní sezónu.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Celkový stav infrastruktury není příliš ideální, avšak v rámci zemí Střední Asie patří k lepšímu standardu. Energetika trpí tím, že spotřebitelé (jak závody, tak i fyzické osoby) často neplatí za dodávky elektřiny, zemního plynu, tepla atd. Elektrárny následně nemají např. možnost zakoupit potřebné uhlí. V poslední době jsou patrné snahy provádět alespoň částečné opravy a modernizaci energetických zařízení, zejména na severu země. Ve spolupráci s Ruskem se obnovuje jaderný program v energetice a uvažuje se o vybudování vlastních kazachstánských jaderných elektráren. U Kaspického moře se za pomoci expertů z Ruska a USA demontuje jaderná elektrárna, která jako jedna z mála na světě pracovala na bázi rychlých neutronů. Kazachstán je největším producentem uranu ve světě (v roce 2011 by mělo být vytěženo 19 000 tun uranu) a usiluje rovněž o jeho zhodnocení výrobou jaderného paliva. Strategickými cíli KZ jsou proto udržení vedoucí pozici v těžbě a vybudování vertikálně integrovaného národního jaderného průmyslu. Ohledně jaderného programu a výstavby jaderných elektráren v KZ ale panují zatím rozpaky. Není v platnosti atomový zákon a není úřad pro jadernou bezpečnost. A je silná uhelná lobby, která využívání jaderné energie brání.

Některé oblasti na jihu země jsou každou zimu sužovány nedostatkem plynu, neboť sousední Uzbekistán není schopen dostát svým závazkům. Přestože je plyn v KZ dostatek, není vybudována příslušná rozvodná síť na využití vlastních zdrojů. V září 2011 byla zahájena výstavba plynovodu Bejnei - Bozoi - Šimkent v délce 1475 km s tím, že projekt zajistí dodávky přírodního plynu do více než 500 vesnic a měst.

Rovněž celkový stav rozvodu energií a vody je ve špatném stavu a např. podle dostupných informací se v Almaty od výstavby vodovodní sítě neprováděla jakákoliv větší generální oprava. Je celkem známou skutečností, že problémy se zásobováním energiemi nejsou ani tak způsobeny jejich nedostatkem, jako spíše velmi špatným stavem některých, zejména elektrických a vodovodních sítí ve větších městech.

KZ disponuje 18993 MW instalovaného výkonu elektrické energie. Z toho je 88% z 37 tepelných elektráren a 12% (2270 MW) z 15 hydro-elektráren. Využívá se pouze 14 600 MW. Cca 70% elektrické energie se produkuje z uhlí, 14,5% z vody, 10,6% z plynu a 4,9% z nafty. Elektrárny jsou zastaralé a vyžadují rekonstrukci. Plán do roku 2014 plně pokrýt domácí, stále rostoucí poptávku v zásobování elektřinou vyžaduje výstavbu nových tepelných elektráren a hydroelektráren s instalovaným výkonem 1700 MW.

Elektrickou přenosovou soustavu Kazachstánu tvoří celkem 464 132 km elektrického vedení. Je rozdělena do tří částí – dvě na severu a jedna na jihu, připojitelné na jednotný energetický systém Ruska a společnou elektrickou přenosovou soustavu Střední Asie. Všeobecně platí, že celá distribuční síť, zejména její koncová část včetně trafostanic vn/nn je ve špatném technickém stavu (současné ztráty v sítích činí v KZ až 30% energie) a vyžaduje investice do rekonstrukcí.

Dalším problémem je stav silnic a železnic. Vedení státu nelze upřít zájem tyto problémy postupně řešit. S přílivem peněz do ekonomiky je možno pozorovat snahu opravovat silnice (v roce 2004 byla dokončena oprava silnice v délce cca 270 km spojující Almaty s hlavním městem Kyrgyzstánu Biškekem, v roce 2009 dálnice Astana - Kokěšetau) a zahajovat projekty oprav, modernizace i výstavby železnic. Rekonstrukcí prošla železniční síť spojující hlavní město Astanu s největším městem Almaty.

Rozvoj infrastruktury zařadila kazachstánská vláda mezi prioritní oblasti rozvoje země. V závěru měsíce února 2008 Ministerstvo dopravy a komunikací prezentovalo technicko-ekonomický projekt výstavby kazachstánské části mezinárodního dopravního koridoru „Zápaní Evropa – Západní Čína“. Jedná se o největší dopravní projekt v Kazachstánu, jehož celková délka po dokončení bude 8 445 km, z toho na území Kazachstánu 2 787 km, což představuje jednu třetinu celkové délky trasy. Kazachstánská část koridoru povede z jihovýchodního kazachstánsko-čínského hraničního přechodu u města Chorgos do největšího města Kazachstánu Almaty (často označována komerčním centrem celé Střední Asie) a bude pokračovat všemi jižními oblastmi Kazachstánu na severozápad do města Aktobe (dříve Aktubinsk) směrem na Rusko. Celkové náklady na projekt výstavby koridoru na kazachstánské straně jsou uváděny ve výši 900 mld. tenge (stávající kurz cca 150 TZK/USD). Financování projektu je částečně zabezpečeno ze státního rozpočtu a dále ze soukromých zdrojů. Na část koridoru Chorgos – Almaty v délce 340 km,

poskytne ministerstvo koncesi a úsek, za který se bude platit, bude dosahovat asi jedné čtvrtiny, a to v místech, kde provoz je nejhustší.

Podle názoru expertů, realizace uvedeného projektu dovolí přeorientovat část transportu čínského zboží z mořské dopravy na automobilovou a rovněž přitáhnout transportní toky z celé Střední Asie. Pozitivní vliv bude mít projekt na rozvoj převážně agrárních jihokazachstánských oblastí, kterými bude koridor procházet. Analýza zpracovaná Ministerstvem dopravy a komunikací KZ předpokládá, že po dokončení projektu na kazachstánském teritoriu v roce 2013 se zvýší roční automobilová přeprava na trase z 900 tis. tun na 3,5 mil. tun.

Úroveň spojů odpovídá mírně modernizovanému systému. Např. u meziměstského i mezinárodního telefonování zůstal zachován poměrně složitý systém spojení. Je neúměrně drahé telefonování do zahraničí (např. až 2x dražší než při stejném volání z opačné destinace). Špatná kvalita telefonického spojení omezuje i možnost efektivního používání internetu. Při meziměstském telefonování bývá hovor často přerušován. V oblasti mobilních telefonů zde funguje několik operátorů, avšak nabízené služby nejsou nejkvalitnější a jsou poměrně drahé ve srovnání se světovým standardem.

V souvislosti s přípravou vstupu Kazachstánu do WTO, byl Kazachstán nucen zrušit monopol státní společnosti KazTelekom a lze předpokládat, že příchod zahraničních investorů povede ke vzniku nových operátorů pevných sítí a tím se všeobecně zlepší dostupnost i kvalita telekomunikačních služeb. V současnosti lze hodnotit úroveň spojů jako nekvalitní a velmi drahé.

V září 2011 byla zahájena stavba nového plynovodu Bernei - Bozoi - Šimkent. Jedná se o největší infrastrukturní projekt plynového odvětví realizovaného za roky nezávislosti Kazachstánu. S pomocí plynovodu dojde ke zrychlení procesu gazifikace jižních částí země, tj. cca 1,5 mil. obyvatel bude umožněn přístup k zemnímu plynu a zvýší se exportní možnosti země. Celková délka plynovodu je 1475 km, přičemž výstavba je rozdělena na dvě etapy. V rámci první etapy bude v období 2011 - 2013 vybudován plynod Bernei - Kereit v délce 1130 km s kapacitou 6 mld. m³ plynu. V rámci druhé etapy výstavby bude plynod dokončen a kapacita se zvýší na 10 mld. m³.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Kazachstán je příjemcem i poskytovatelem zahraniční pomoci, avšak saldo je jednoznačně záporné. Většina zahraniční pomoci směřované do Kazachstánu má charakter financování nebo částečného financování některých rozvojových programů, zejména zaměřených na výstavbu a zlepšení infrastruktury. Dále na ochranu životního prostředí, na rozvoj malého a středního podnikání, na zlepšení lékařské péče pro občany, na rozvoj dopravy a projekty určené pro zlepšení ochrany lidských práv atd. V žádném případě se nejedná o humanitární pomoc.

Evropská komise financuje či spolufinancuje v Kazachstánu projekty na zlepšení podnikatelského prostředí, na podporu malého a středního podnikání, na upevnění postavení nevládních organizací, budování střediska poskytování právnických konzultací, na ochranu a podporu podnikatelů, na rozvoj dopravní infrastruktury. Podílí se na středoasijském migračním projektu pracovních sil a navrhuje opatření k zlepšení systému běženců ve Střední Asii. Zvláštní pozornost ze strany EK je věnována projektům rozvoje a koordinace národních energetických politik států Střední Asie.

Kazachstán sám poskytuje spíše humanitární pomoc, která je především určena kazašským menšinám žijícím v zahraničí, zvláště v nejbližším okolí (Mongolsko, Uzbekistán, Turkmenie, Čína, Afghánistán) s cílem jejich přesídlení zpět do Kazachstánu. Kazachstán se podílel i na poskytování humanitární pomoci v průběhu protiteroristické operace v Afghánistánu.

Politický rámec pro rozvoj EU - kazachstánských vztahů na regionální úrovni představuje strategie "EU and Central Asia: Strategy for a New Partnership" z roku 2007. Implementace strategie je podporována významným růstem asistence ze strany EU. Rozvoj bilaterálních vztahů EU a Kazachstánu vychází z dohody "Partnership and Cooperation Agreement" (PCA). První PCA byla podepsána v roce 1995 a vstoupila v platnost v roce 1999. V říjnu 2011 se v Astaně konalo první plenární zasedání k přípravě nové Dohody EU - Kazachstán k partnerství a spolupráci.

Spolupráce EK s Kazachstánem a dalšími zeměmi Střední Asie je tak založena zejména na "The EC Strategy Paper for Assistance to Central Asia" (z dubna 2007), kde jsou stanoveny jednotlivé priority. Central Asia Indicative Programme 2007 - 2010 a na období 2011 - 2013 dále definuje v daleko detailnější podobě podporu zemím Střední Asie, a to v rámci financí nového Development Cooperation Instrument.

Konkrétní projekty pro Kazachstán jsou definovány v Ročních akčních plánech (Annual Action Plan - AAP). Partnerem EU pro schvalování AAP je na kazachstánské straně Ministerstvo ekonomického rozvoje, které podepisuje tzv. Financing Agreement (tvořícího přílohu AAP). Vyjednávání se na kazachstánské straně účastní též Ministerstvo zahraničních věcí. Ministerstvo ekonomického rozvoje KZ také plní funkci koordinačního orgánu pro veškeré projekty financované mezinárodními donory v Kazachstánu. V rámci spolupráce EU s Kazachstánem byl na unijní straně připraven pro Kazachstán AAP pro rok 2007 a AAP pro rok 2010 (http://ec.europa.eu/europaid/work/ap/aap/2010_en.htm). V současné době již všechny projekty AAP pro rok 2007 běží. AAP pro rok 2010 byp podepsán s kazachstánskou stranou v červnu 2011 s tím, že obsahuje 2 velké projekty na podporu místních rozvojových politik a reformu veřejného sektoru a jeho modernizaci. Na základě realizace velkých projektů se následně definují menší doplňkové projekty.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Rozpočet na období 2009 až 2011 Prezident Kazachstánu N. Nazarbajev podepsal začátkem prosince 2008 zákon „O státním rozpočtu na léta 2009 až 2011“ (Rozpočet). Je to poprvé, kdy Parlament KZ přijal a prezident podepsal tento zákon na tříleté období. Návrh tříletého rozpočtu měl reflektovat opatření, přijatá na eliminaci negativních dopadů globální finanční krize. Zákon uvádě následující parametry: Příjmová a výdajová strana rozpočtu: v roce 2009 příjmy 2 861 000 mil. tenge, výdaje 3 432 000 mil. tenge, deficit 571 mld. tenge v roce 2010 příjmy 3 198 000 mil. tenge, výdaje 3 856 000 mil. tenge, deficit 658 mld. tenge v roce 2011 příjmy 3 477 000 mil. tenge, výdaje 3 992 000 mil. tenge, deficit 515 mld. tenge. Rozpočet reflektoval krizovou situaci na světových finančních trzích i snížení cen základních kazachstánských exportních komodit, zejména ropy. Rozpočet přitom kalkuloval s cenou ropy v rozmezí cca 40 USD za barel. Nakonec v roce 2009 příjmy rozpočtu dosáhly výše 3,164 trl. tenge (příjmová stránka se upravovala na aktuální cenu ropy 60 USD za barel) a výdaje výše 3,267 trl. tenge (tj. méně než bylo v Rozpočtu). Navíc v únoru roku 2009 došlo ke skokové změně kursu dolaru ze 120 tenge na 150 tenge za dolar. V roce 2010 pracoval rozpočet s příjmy 3 378 400 mil. tenge a výdaji 4 182 000 mil. tenge, deficit činil 4,5% HDP. Ve výdajích se projevily náklady na zvýšení sociálních dávek a na zdravotnictví. V Rozpočtu kalkulovaný růst HDP měl činit 2,7% až 4,1%, nakonec v důsledku krize vzrostlo v roce 2009 HDP pouze 1,2%, v roce 2010 již růst dosáhl 7%. Pozn.: cena ropy v roce 2010 se ze 60 USD/barel ke konci roku vyšplhala k 90 USD/barel. Státní rozpočet na roky 2005 až 2010

Rok	Příjmy mil. tenge	Výdaje mil. tenge	Saldo mil. tenge
2005	2 098 511	1 998 314	+100 197
2006	2 338 000	2 150 600	+187 400
2007	2 887 838	2 678 244	+209 593
2008	3 702 200	4 034 400	-332 200
2009	3 164 000	3 267 200	- 112 200
2010*	3 378 400	4 182 000	- 803 600

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Obchodní bilance (mil. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obchodní bilance:	10497	14 573	14 999	33 295	14 787	21 700	14047
- export (fob)	27 849	38 250	47 755	71 184	43 196	59 230	88272
- import (fob)	17 352	23 677	32 756	37 889	28 409	37 530	37 940
Kapitálový a finanční účet:	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.
- přímé investice	1 670	6100	17 466	14 500	11 750	10 000	-
Bilance	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.	nezv.

Poznámka: Na uvedené statistické údaje v těchto tabulkách je nutno pohlížet pouze jako na informativní, neboť údaje zveřejněné v minulých letech se velmi liší.

Podrobnější data lze najít např. http://ru.elumnieeni.com/kz_ru.asp

Rok 2009 byl rokem dopadů krize. Za prvních 9 měsíců roku 2010 činil obchodní obrat země 61,5 mld. dolarů, z toho export 43,2 mld. USD a import 18,3 mld. USD. V roce 2010 se export zvýšil na 59,23 mld. USD a import vzrostl na 37,53 mld. USD.

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Zahraniční zadluženost, dluhová služba (v mil. USD)

	Vládní dluhy a vládou garantované závazky	Nevládní dluhy (vč. firemních)	Celkem
2004	3 666	28 651	32 227
2005	2 369	39 147	41 516
2006	3 100	70 400	73 500
2007	1 600	94 800	96 400
2008	874	108 130	109 004
2009	2 079	111 326	113 405

Celková zadluženost země se v posledních letech zvyšuje. V roce 2007 činil kazachstánský zahraniční dluh 50,5 mld. USD, dále 56,9 mld. USD v roce 2008, 84,6 mld. USD v roce 2009 a 119,2 mld. USD v roce 2010. Vládou garantovaný dluh však činí pouze 5,1 mld. USD (v roce 2010) a vládou negarantovaná zahraniční zadluženost dosahuje 114,1 mld. USD (též v roce 2010). Vládou negarantované zahraniční dluhy představují zejména dluhy soukromých bank.

Finanční podrobnosti k této podkapitole lze najít např. na:
www.tradingeconomics.com/kazakhstan

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

V druhé polovině roku 2007 se v kazachstánském bankovním systému začaly projevovat příznaky krize. Národní banka Kazachstánu od 29. srpna 2007 rozhodla o navýšení povinných minimálních rezerv u komerčních bank z 8 % na 10 %. Tímto rozhodnutím Národní banka KZ mimo jiné vyslala signál, že u komerčních bank narůstají rizikové obchody a vlastním bankám snížila úvěrovou kapacitu.

Nestabilita na světových finančních trzích v druhé polovině roku 2007 měla negativní vliv na rozvoj ekonomiky Kazachstánu, a to z důvodu snížení objemů finančních zdrojů vkládaných do ekonomiky. Již tehdy odpovědné orgány přijaly opatření na minimalizování dopadů na domácí ekonomiku. Druhá vlna finanční krize, doprovázená globálním deficitem likvidity, se projevila negativně v podnikatelském sektoru, a to snížením tempa růstu ekonomiky a snížením poptávky po zboží a službách na světových trzích.

V listopadu 2007 Bank Austria, člen skupiny UniCredit Group, vstoupil do kazachstánské banky "ATF-bank", koupí 92 % akcií za 2,118 mld. USD. Banka "ATF-bank" v první polovině roku 2007 podle objemu aktiv zaujímala 19. místo mezi bankami zemí SNS.

Mezinárodní agentura Standard&Poors´ koncem dubna 2008 potvrdila ratings 12 největších kazachstánských bank, kdy jsou všechny hodnocené zařazeny do skupiny B (BB+ stabilní až B- negativní/C). Větší část bank přešla ze ratingu stabilního do nestabilního.

Fond stresových aktiv, který byl v Kazachstánu založen 1. listopadu 2008 se vstupním kapitálem 52 mld. tenge, byl zaměřen na odkup od komerčních bank problémových úvěrů s diskontem k tržní ceně. Toto rozhodnutí vlády mělo komerčním bankám dát další příležitost na úvěrování reálného sektoru

podnikání. Podle zahraničních expertů a ratingových agentur, kazachstánské komerční banky musí více konzervativně oceňovat úvěrová rizika. Dluh bankovního systému se uvádí cca 44 mld. USD a v letech 2009 – 2010 banky musí splatit cca 12 mld. USD ročně.

Národní banka Kazachstánu od 18. listopadu 2008 snížila normativy minimálních rezerv u bank tzv. druhé úrovně z 5 % na 2 % a na „jiné závazky“ ze 7 % na 3 %. Podle guvernéra Národní banky KZ se jednalo o „vysvobození“ zdrojů pro komerční banky ve výši až 400 mld. tenge (kurz cca 120 tenge/USD). Cílem opatření bylo oživení domácí ekonomiku.

V závěru roku 2008 se vláda za účelem stabilizace bankovního sektoru rozhodla vstoupit 25 % kapitálově do čtyř kazachstánských komerčních bank a tento proces pokračoval i v roce 2009. Začátkem února 2010 kazachstánský bankovní a finanční trh prošel dalšími výraznými změnami. Vláda oznámila, že vykupuje 75 % akcií v bankách BTA a Alliance (již dříve 25 %), které patří k největším komerčním bankám na domácím bankovním trhu. Po ovládnutí uvedených bank „Fondem národního blahobytu Samruk-Kazyna“ Národní banka Kazachstánu přestala subvencovat domácí měnu tenge a ta během několika hodin devalvovala k USD o cca 25 %. Kurz se změnil ze 120 tenge /USD před devalvací na 150 tenge/USD.

Počátkem roku 2010 se bance BTA podařilo dohodnout s věřiteli (mezi než patří i EGAP) na restrukturalizaci dluhu. Následně Samruk-Kazyna oznámil, že po restrukturalizaci banku prodá.

Nyní je na finančním trhu v Kazachstánu 33 domácích bank a ministerstvo předpokládá jejich navýšení na cca 35. Mezi nejvýznamnější banky patří: Narodnyj Bank Kazachstana (komerční banka, BB+ negativní/B), TuranAlem (BB negativní/B), ATF-banka (BB+ stabilní/B), ABN Amro Bank Kazachstan (rating neuveden), KazKommerzBank (BB negativní/B), Texaka Bank (rating neuveden). Do tzv. „velké trojky“ v Kazachstánu patří KazkommercBank, TuranAlem a Narodnyj Bank Kazachstána.

Kazachstánská komerční banka „Mezinárodní banka Alma – Ata“ (MBA) změnila název na „Home Credit Bank“. Nový název banky souvisí se změnou akcionáře banky, kdy nový akcionář Home Credit Group je členem skupiny společností PPF. MBA podle výsledků z roku 2007 byla na 932. místě co do objemu aktiv mezi bankami společenství SNS a 27. mezi kazachstánskými komerčními bankami.

V Kazachstánu již poskytuje finanční služby člen Home Credit Group, a to AO Home Credit Kazachstán. Za necelých deset let působení se více než 900 000 Kazachstánců stalo jeho klienty (KZ má 15,6 mil. obyvatel) a patří mu první místo v poskytování spotřebních úvěrů fyzickým osobám na kazachstánském finančním trhu. V současné době nabízí cca 30 programů spotřebního i peněžního úvěrování. Dá se předpokládat, že investice PPF byla cílena na získání bankovní licence a tím se podařilo vytvořit předpoklady pro další rozvoj finančních služeb na kazachstánském trhu ve spolupráci AO Home Credit Kazachstán a Home Credit Bank.

Informace z druhé poloviny prosince 2008 uvádí, že v Kazachstáně (v Almaty) otevřela zastoupení Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ. Dne 15. března 2010 otevřela jako 1. islámská banka v KZ pobočku Al-Hilal Bank ze Spojených Arabských Emirátů. Banka a je připravena investovat do kazachstánské ekonomiky jednu miliardu dolarů. Druhou islámskou bankou se stala banka, otevřená v červenci 2010 na základě dohody finanční skupina Armanah Raya Malaysia a Development Bank of Kazakhstan.

Domácí pojišťovnictví je zatím ve svých začátcích a většina firem se snaží pojišťovat u zahraničních pojišťoven. Z místních pojišťoven lze uvést: Národní pojišťovna (Nacionalnaja strachovaja kampanija), Transportnoje strachovoje obščestvo, KazInStrach (Státní společnost pro zahraniční pojištění), KazKommertzPolis, Johnson & Higgins Service Ltd. Pojišťovny jako své dceřinné společnosti začaly také zakládat největší kazachstánské banky. Postupně se rozbíhá i systém penzijního pojištění a jednotlivým fondům se daří akumulovat celkem velké prostředky, se kterými pak vstupují na finanční trh a stávají se dalším zdrojem pro investování. Zaměstnanci mají za povinnost odvádět do penzijního fondu 10 % svého příjmu.

5.5. Daňový systém

Kazachstánský daňový zákon se jmenuje: **Закон Республики Казахстан от 10.12.2008 № 99-IV - Налоговый Кодекс РК 2009 года - Кодекс Республики Казахстан "О налогах и других обязательных платежах в бюджет"** (viz. např. ru.wikisource.org)

Podle tohoto zákona, v platnosti od 1.1.2009, jsou v roce 2010: daňové odvody právnických osob (daně z příjmů) u nesurovinového sektoru 20% a daň z přidané hodnoty (DPH) 12%.

Kazachstán má s řadou zemí (s 36-ti), včetně ČR, uzavřenou Smlouvu o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a majetku. Taková Smlouva má vyšší právní sílu, než ustanovení zákona, no její aplikace je včleněna do procedur, zákonem popsanych. Tyto jsou popsány v Části 2., Oddíl VII., Hlava 26., § 206 – § 220 zákona.

Nerezident, právnická osoba, podnikající v KZ prostřednictvím trvalého zastoupení (filiálka, spol. podnik apod.) platí kromě daně z příjmů 20% ještě daň z čistého příjmu 15%.

Nerezident, právnická osoba, mající příjem ze zdrojů v KZ a nepodnikající prostřednictvím trvalého zastoupení, platí kromě daně z příjmu 17,5% ještě:

- daň z dividendového příjmu 15%,
- pojištění podnikatelských rizik 10%,
- přípojištění 5%,
- daň z příjmu z mezinárodních transitů 5%.

Postup uplatnění Smlouvy o zamezení dvojího zdanění při plném nebo částečném osvobození od placení těchto daní právnických či fyzických osob - nerezidentů je popsán v § 212 – § 216, postup při vracení přeplatků daní, včetně potřebných dokladů, jsou popsány v § 217 - § 220.

V praxi jsou tyto procedury velmi zdlouhavé a byrokratické.

DPH 12% je uplatňována na prodej zboží a služeb, je-li místem odbytu KZ, a na zdaňované dovozy. Bez DPH je vývoz, prodej drahých kovů mezi rezidenty, příjmy z mezinárodních transitů, prodej zboží ve zvláštních zónách a některé další zvláštní případy. Firmy, i zahraniční, s obratem do 255 000 dolarů ročně, DPH neplatí.

DPH se nerezidentům - právnickým či fyzickým osobám **vrací**. Vracení DPH je v zákoně popsáno v Části 2., Oddíl VIII., Hlava 37., § 272 - § 276 (jejich znění je velmi podobné znění § 80 - § 87 zákona č. 235/2004 Sb.). Opět ale platí, že procedura vracení je zdlouhavá.

Podle ustanovení zákona je schéma vracení daně z přidané hodnoty následující:

- prokázání nároku na vrácení DPH,
- podání žádosti na daňový úřad s doklady o zaplacení daně,
- kontrola nároku na vrácení DPH daňovým úřadem,
- vrácení daně.

Daňový systém KZ není stále dostatečně přehledný (existuje řada předpisů a novelizací, které umožňují protikladný výklad). Zejména nízká je vynutitelnost placení daní, postup daňových úřadů je nesystémový. Pakliže se ale na někoho soustředí, vyvozuje přísné, někdy dokonce nepodložené důsledky.

V případě řešení konkrétní situace se doporučuje kontaktovat místní právnické firmy, ev. i některé větší mezinárodní auditorské firmy, které zde mají zastoupení. Je nutné však ještě poznamenat, že zdaleka ne vždy se v běžné realitě podaří dosáhnout toho, co je uvedeno v zákoně.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Obchodní bilance - export, import, saldo v mil. USD

rok	Export	Import	Saldo
2005	27 849,0	17 352,5	10 496,5
2006	38 250,3	23 676,9	14 573,4
2007	47 755,3	32 756,4	14 998,9
2008	71 183,5	37 889, 1	33 294, 4
2009	43 196,0	28 409,0	14 787,0
10/2010	47 300,0	20 200,0	27 100,0

Při hodnocení uvedených čísel je nutné brát v úvahu změnu kurzu USD/KZK, který se v únoru 2009 skokově změnil ze 120 na 150 tenge za dolar.

Tak jako ve všech předchozích letech, v zahraničním obchodě roku 2010 (prvních 10 měsíců) v exportu největší podíl činil vývoz minerálních surovin, zejména ropy (76,3%). Naopak, v dovozu dominovaly stroje, zařízení, dopravní prostředky, přístroje a ústrojí (40,2%).

Největším dovozcem z Kazachstánu se stala Čína (17,1%), pak Itálie (16,0%), Francie (8,4%) a Rusko (6,4%).

Největšími vývozci do Kazachstánu byli Rusko (27,2%), Německo (7,5%), Itálie (5,9%) a Ukrajina (5,4%).

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Vývoz z KZ (v mil. USD)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Velká Británie	143	240	320,5	1 143,9	1 133,2	1 810,4
SRN	145,8	212,8	408,9	553,5	392,3	614,2
Itálie	1 020,4	3109	4 190,5	6 891,6	7 774,2	11 920,3
ČLR	1 649,6	1967,3	2 423,9	3 592,5	5 639,6	7 676,6
Nizozemsko	186,7	464,6	877,8	1 704,6	2 464,3	4 638,6
USA	99	273,9	666,0	462,3	422,2	579,6
Švýcarsko	1 679,9	3 759,8	5 509,5	6 721,2	7 475,9	11 281,4
Turecko	97,8	147,1	157,0	348,2	934,4	1 903,7
Jižní Korea	55,5	162,8	187,5	215,1	217,4	330,8
Bělorusko	12,8	18,4	20,5	70,9	129,3	170,8
Kyrgyzstán	116,5	222,1	195,7	267,8	355,1	437,2
Uzbekistán	129,1	201,7	242,6	384,7	871,8	1 272,1
Ukrajina	417	277,8	200,4	622,8	1 113,1	2 003,3
Česká republika	28,0	50,3	166,0	288,9	196,7	545
Ruská federace	1 963,9	2 838,1	2 927,2	3 731,1	4 659,1	6 226,1

Zdroj: Statistický bulletin, Almaty 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Dovoz do KZ (v mil. USD)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Velká Británie	257,1	301,1	423,3	506,2	737,1	688,9
SRN	742,4	1053,1	1300,7	1 809,7	2 587,3	2 573,5

Itálie	244,3	462,1	678,8	1 430,4	1 130,9	1 240,8
ČLR	502	758,2	1251,8	1 924,9	3 507,3	4 565,1
Nizozemsko	128,2	179,3	140,5	189,5	375,7	275,8
USA	470,4	562,1	1204,5	1 105,1	1 624,5	1 928,8
Švýcarsko	61,7	107,1	201,1	97,2	248,1	162,5
Turecko	209,1	342,4	399,9	558,4	959,1	971,3
Jižní Korea	114,6	247,7	256,1	359,3	625,9	423,3
Bělorusko	93,5	143,7	181,7	284,4	395,9	396,2
Kyrgyzstán	54,8	91,2	72,1	138,9	175,9	171,1
Uzbekistán	89,6	227,6	227,6	319,1	538,5	516,1
Ukrajina	322,7	722,6	844,7	983,9	1528,5	2 105,2
Česká republika	37,7	99,2	91,9	112,2	139,6	197,3
Ruská federace	3 274,9	4 812,5	6 591,3	9 072,9	11 626,9	13 765,6

Zdroj: Statistický bulletin, Almaty a Státní statistická agentura KZ 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Rok 2006 - vývoz

Největší importéři z Kazachstánu: Itálie 18 % z celkového exportu, Švýcarsko 17,6 %, Ruská federace 9,8 %, Čína 9,4 %, Francie 8,8 %, Írán 5,4 %, Nizozemsko 4,5 % a Velká Británie 3 %.
 Celkový podíl zemí EU činil 43,2 %.

Rok 2006 - dovoz

Největší exportéři do Kazachstánu: Ruská federace 38,3 % z celkového dovozu, Čína 8,1 %, Německo 7,6 %, Itálie 6 %, USA 4,7 %, Ukrajina 4,2 % a Japonsko 3,9 %.
 Celkový podíl zemí EU činil 26,4 %.

Rok 2007 - vývoz

Největší dovozci z Kazachstánu: Itálie 16,3 % z celkového exportu, Švýcarsko 15,6 %, Čína 11,8 % a Rusko 9,8 %.
 Celkový podíl vývozu do zemí EU představoval 40,7 % a proti roku 2006 se snížil o 2,5 %. Na země SNS připadalo 16,7%.

Rok 2007 - dovoz

Největší vývozci do Kazachstánu: Rusko 35,5 % z celkového dovozu, dále Čína 10,7 %, Německo 7,9 %, USA 5,0 % a Ukrajina 4,7 %. Na Českou republiku připadlo 0,5 %.
 Celkový podíl kazachstánského importu ze zemí EU činil v roce 2007 24,6 % a proti roku 2006 se rovněž snížil, a to o 1,8 %. Ze zemí SNS byl import na úrovni 44,6 %.

Rok 2008 - vývoz

Největší dovozci z Kazachstánu: Itálie, 16,7%, dále Švýcarsko 15,8 %, Rusko 8,7% ,Čína 10,8 %, Francie 7,6 %, Holandsko 6,5% a Velká Británie 2,5 %. Podíl ČR byl pouze 0,1 %.
 Celkový podíl členských zemí EU činil 42,9% a proti roku 2007 se zvýšil o 2,2%.

Rok 2008 - dovoz

Největší vývozci do Kazachstánu: Rusko s podílem 36,3%, následovala Čína 12%, dále Německo s podílem 6,8%, Ukrajina 5,6% a USA 5,1%. Česká republika se podíle na kazachstánském importu 0,5%.
 Celkový podíl členských zemí EU na kazachstánském importu byl 22,6%, což představuje proti minulému roku snížení o 2%.

Rok 2009 - vývoz

V roce 2009 činil vývoz z Kazachstánu do zemí EU celkem 10,3 mld. EUR a představoval 42,9% jejich celkového dovozu.

Rok 2009 - dovoz

V roce 2009 činil vývoz ze zemí EU do Kazachstánu celkem 5,4 mld. EUR a jeho podíl na kazachstánském dovozu byl 23,3%.

Rok 2011 - vývoz a dovoz

Dle statistik na straně EU dosáhl v roce 2011 vývoz z Kazachstánu do zemí EU celkem 22,8 mld. EUR. Naopak dovoz Kazachstánu z EU se pohyboval na úrovni 6 mld. EUR.

6.3. Komoditní struktura

Nosnými položkami kazachstánského exportu jsou ropa, zemní plyn, železné, neželezné (barevné) a vzácné kovy, ze zemědělských produktů obilí a bavlna.

Nosnými položkami kazachstánského dovozu jsou stroje, strojní zařízení, technologie, dopravní prostředky, přístroje, chemické a farmaceutické výrobky a produkce potravinářského průmyslu.

6.4. Dvozní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Pro dovoz zboží do Kazachstánu je zapotřebí předložit bance smlouvu o dovozu zboží. Tuto smlouvu banka zaregistruje. Takto zaregistrovanou smlouvu je nutno předložit u příslušných celních orgánů k registraci, kde je následně právnícká nebo fyzická osoba vedena jako „účastník zahraničně-obchodní činnosti“.

Po dovozu zboží dovozce platí clo plus 0,1 % z ceny smlouvy (je důležité promyšleně sestavit smlouvu, resp. dvě smlouvy tak, aby jedna smlouva mluvila obecně o dovozu zboží a druhá o konkrétní dodávce. To umožní, aby 0,1 % se platilo pouze z druhé smlouvy, respektive z dodatku). V opačném případě bude zapotřebí neustále platit uvedenou sumu z celkového objemu kontraktu.

Po zaplacení zmíněných poplatků platí dovozce 12% DPH (od 1. 1. 2009) ze sumy sestávající se z ceny kontraktu a z poplatků za proclení.

Je-li dovozce ze země, se kterou byla podepsána „Dohoda o zamezení dvojího zdanění“ (s ČR podepsána v dubnu 1998), která již vstoupila v platnost a má-li k dispozici dokument o tom, že již DPH zaplatil v zemi původu, pak se od něj platba DPH nevyžaduje, resp. vyžaduje se jen ta část DPH, o kterou je kazachstánské DPH (12 %) vyšší než DPH v zemi, ze které je zboží dováženo. Existují druhy zboží, u kterých je možno požadovat odložení platby DPH, např. léky.

Kontrola exportu - s ohledem na rozvoj obchodu si i Kazachstán uvědomil některá rizika a s cílem ochránit ekonomiku a také dostát svým závazkům zavedl poměrně standardní podmínky kontroly vývozu. Příslušný odbor na Ministerstvu hospodářského rozvoje a obchodu vydává licence na kontrolované položky. Jedná se zejména o některé suroviny, potraviny, léky, líh a samozřejmě zbraně, vojenský materiál a zboží dvojího užití. Na některé zemědělské výrobky jsou zavedeny kvóty.

Dne 1.7.2010 začala naplno fungovat Celní unie Rusko - Bělorusko - Kazachstán, která zjednodušila vzájemné obchodování (vzniklý jednotný celní prostor pro podnikatele znamená, že se jejich zboží po území států CU pohybuje bez celní deklarace a odbavení), zavedla jednotný celní sazebník a zjednodušila pohyb cizího zboží uvnitř jednotného celního prostoru. Jednotný celní sazebník z celkového počtu 11 170 předpisů cel je u 5 704 zvýšil a u 497 snížil, u 409 položek si Kazachstán vyjednal výjimku – jako léky, umělé hmoty, papír a lepenka, hliníkové výrobky, železniční a tramvajové lokomotivy. Obecně platí, že pro EU exportéry se podmínky pro přístup na kazachstánský trh zhoršily. Vytvoření Celní unie vedlo k růstu objemu obchodu mezi jednotlivými účastníky Celní unie, konkrétně ruský export do Kazachstánu dosáhl 11,8 mld. USD v roce 2010 (vzrostl meziročně o 25%), export Kazachstánu do Ruska činil 5 mld. USD v roce 2010 (meziroční růst o 30%). Obrát obchodu Kazachstánu s Běloruskem dosáhl 850 mil. USD v roce 2010, tj. o 60% více než v předkrizovém období. Od 1. července 2011 byly v rámci budování mechanismu Celní unie odstraněny celní kontroly na hranicích mezi Kazachstánem a Ruskem. Dalším

předpokládaným krokem je vytvoření Jednotného ekonomického prostoru (Unified Economic Space) mezi Kazachstánem - Ruskem a Běloruskem od ledna 2012.

6.5. Ochrana domácího trhu

Vlastní podmínky dovozu do Kazachstánu byly značně liberální a ochrana trhu se spíše uplatňovala prostřednictvím odmítání poskytovat prostředky ze státního rozpočtu na financování zboží a služeb, které Kazachstán akutně nepotřebuje. V poslední době, v souvislosti s rozvojem průmyslové výroby, se ochrana domácího trhu výrazně zvětšuje. V oborech, kde se začínají vyrábět nebo vyrábí v Kazachstánu vlastní výrobky, byly jak státem, tak různými zájmovými skupinami prosazovány restriktivní opatření - zejména výrazné zvýšení cel. Z netarifních opatření to byly různé požadavky na certifikaci kvality apod. To se změnilo vznikem Celní Unie viz. 6.4.

Již ve druhé polovině roku 1999 začal v KZ platit zákon na ochranu spotřebitele, který kromě jiného stanoví podmínky pro dovoz spotřebního zboží. Hlavním cílem celého zákona je, že výrobky musí být označeny v kazašském a ruském jazyce již na hranicích (při dovozu). Není přípustné, aby byly výrobky označovány např. přelepky přímo ve skladech obchodů.

6.6. Zóny volného obchodu

V Kazachstánu je zakládání tzv. speciálních (svobodných ekonomických zón za jeden z prvků rozvoje hospodářství. První vznikla již v roce 1991 - Žajreb Atasujská v Žezkazganské oblasti (Morport Aktau) a v současné době v Kazachstánu existuje 9 ekonomických zón. Další ekonomické zóny jsou Alakulská a Žarkentská v Taldykorganské oblasti, Lisakovská v Kostanajské oblasti, Kyzyl-Ordinská, Atyrauská, juho-Kazachstánská, Karagandinská a Mangystauská.

Zónou volného obchodu je Atakent v Almaty a Astana na výstavbu hlavního města. Konkrétně v Astaně pracuje ve svobodné ekonomické zóně 7 závodů, další dva zahájí činnost v blízké budoucnosti. Cílem je vybudovat v Astaně zónu k roku 2017 s cca 50 závody, které by zaměstnávaly cca 8000 pracovníků.

V lednu 2008 byla vyhlášena speciální ekonomická zóna "Burabaj" pro rozvoj Šučinsko-Borovské lázeňské oblasti. Cílem je vybudovat konkurenci schopnou turistickou infrastrukturu pro domácí i zahraniční turisty.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Plný přehled bilaterálních smluv viz bod 3.3.

V obchodně-ekonomické oblasti byly podepsány tyto dohody: O obchodně-ekonomické a vědeckotechnické spolupráci (podepsána v září 1993). Dohoda o vzájemné podpoře a ochraně investic (podepsána v říjnu 1996). O zamezení dvojímu zdanění (podepsána v dubnu 1998).

Jak je již uvedeno v bodu 3.3, v souvislosti se vstupem ČR do EU bylo nutno revidovat „Smlouvu o obchodně-ekonomické spolupráci“ a uzavřít obdobný dokument o spolupráci s Kazachstánem v této oblasti, který by vyhovoval podmínkám členství ČR v EU. Tato smlouva byla k 30. dubnu 2004 vypovězena. Dne 8. září 2004 v průběhu oficiální návštěvy prezidenta V. Klause v Kazachstánu byla podepsána nová Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kazachstánské republiky o ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci. Na základě výše uvedené Dohody byla ustanovena Česko-kazachstánská Mezivládní komise pro ekonomickou, průmyslovou a vědeckotechnickou spolupráci (MVK). První zasedání MVK se uskutečnilo 10.-11. října 2005 v Praze a druhé se uskutečnilo v září 2008 v Astaně, třetí 22.-23.9.2009 v Praze, čtvrté 24.-25.11.2010 v Astaně a páté 30. 6. - 1.7. 2011 v Praze. V rámci MVK, se po dohodě obou stran, ustanovila Pracovní skupina pro energetiku, jejíž čtvrté zasedání se uskutečnilo v březnu 2011 v Praze. V rámci MVK jsou ustaveny pracovní skupiny pro spolupráci v oblasti energetiky, dopravy apod. Páté zasedání Mezivládní komise se uskutečnilo ve dnech 30.6. - 1.7. 2011 v Praze.

Protokol k dohodě o ochraně investic, který uvádí Dohodu do souladu s právem EU, byl podepsán 25. 11. 2010 v Astaně (viz bod 3.3).

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Bilance vzájemné obchodní výměny v mil. USD

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz	93,9	109,6	139,6	197,3	125,9	168,0	213
Dovoz	168,5	280,5	196,7	545,0	282,7	422,1	649,2
Obrat	262,4	390,1	336,3	742,4	408,6	590,2	862
Bilance	-74,7	-170,8	-57,1	-347,7	-156,7	-254,1	-436,2

Zdroj: MPO

Z obchodně-ekonomického hlediska je pro českou stranu Kazachstán klíčovým partnerem. V objemu obchodního obrátu je Kazachstán ze zemí Střední Asie na 1. místě. Vzájemná obchodní výměna od roku 2005 do 2008 vykazovala každoročně značnou dynamiku růstu a za tyto roky se zvýšila o celých 430 procent. V roce 2008 dosáhl obchodní obrát 742 mil. USD. V roce 2009 se tento trend nezopakoval, globální hospodářská krize zasáhla obě země, obrát se propadl na 409 mil. USD. V roce 2010 se růst obnovil a celkový obchodní obrát dosáhl 590 mil. USD. Dynamický trend růstu bilaterálního obchodu pokračuje i v roce 2011, kdy obchodní obrát dosáhl 862,2 mil. USD, tj. meziročně stoupl o 46%. Český vývoz dosáhl 213 mil. USD a český dovoz byl na úrovni 649,2 mil. USD.

V obchodní výměně byl v roce 2008 Kazachstán na 36. místě, v roce 2009 na 42. a v roce 2010 je zatím na 38. místě mezi obchodními partnery České republiky.

Přehled dovozu ropy dle zemí

	2007		2008	
	Import (v tis. t)	Podíl (%)	Import (v tis. t)	Podíl (%)
Rusko	4 640,1	64,57	5 418,9	67,83
Ázerbájdžán	1 971,9	27,44	1 831,6	23,59

Kazachstán	315,9	4,40	507,4	7,76
Alžírsko	192,4	2,68	20,1	0,21
Libye	66,0	0,92	49,8	0,61
Součet	7 186,3	100,0	7827,8	100,0

Zdroj: MPO ČR

V roce 2009 dosáhl dovoz ropy z Kazachstánu do ČR 466 tisíc tun, v roce 2010 dodal Kazachstán do ČR 563 tisíc tun ropy. V roce 2011 bylo do ČR z Kazachstánu dodáno 642 tisíc tun, což představovalo nárůst o 9,75% oproti roku 2010.

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

ČR je v obchodě s Kazachstánem dlouhodobě v pasivu, což vyplývá ze struktury našeho dovozu, kde převažují energetické komodity a další suroviny (v roce 2011 připadlo na ropu 83,7% objemu dovozu, u plynu cca 4,2%). Z hlediska komoditní struktury je ale český vývoz podstatně více diverzifikován než dovoz z Kazachstánu do České republiky.

V českém vývozu jsou to: stroje k třídění, prosévání ap. zemin, kamenů aj., k lisování, tváření, zařízení pro automatické zpracování dat, léčiva (dynamický růst), výrobky z buničiny a papíru (velmi dynamický růst), rozvodové přístroje pro vysoké napětí, dřevotřískové desky, díly plynových turbin, kotle, přístroje a nástroje, čerpadla, digitální procesové jednotky, hliníkové folie, montované stavby, ocelové sudy (vysoká dynamika růstu), obráběcí stroje, rentgeny, zdravotnická technika a zařízení, montážní komponenty osobních automobilů Škoda (byly největší vývozní položkou v roce 2007). Celkem se jedná cca o 100 druhů zboží.

Hlavní položky českého vývozu v roce 2011 představují: digitální zpracovatelské jednotky, přenosná digitální zařízení pro automatické zpracování dat, léky, karosérie osobních automobilů, zařízení pro automatické zpracování dat, čepelky do holicích strojků, břitvy, akumulátory apod.

Hlavní položky českého dovozu v roce 2011 představují: ropa (83,7%), fosfor, propan a butan zkapalněný (5,2%), ferochrom (4%), bavlna 1,1%), dále čerpadla odstředivá, rybí file apod.

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Jmenovat lze zejména:

- dopravní prostředky pro městskou, příměstskou či dálkovou dopravu,
- terénní nákladní automobily Tatra,
- zařízení pro zlepšení kvality dopravní infrastruktury,
- farmaceutické výrobky (dodávky léků a polotovarů),
- stroje a zařízení pro zemědělství a technologické celky pro zpracování zemědělské produkce (mlýny, konzervárny, chladírny, pekárny a pod. i v provedení pro malovýrobu),
- různé moderní technologie - např. tiskařské stroje, technologické vybavení pro papírenský průmysl, linky na stáčení minerálních vod a nápojů, balicí stroje pro různé zboží, moderní technologie na zpracování pevných odpadů, malé víceúčelové letouny, moderní technologie pro čištění odpadních vod a úpravu pitné vody, tradiční výrobky (sklo, porcelán), vybrané potravinářské výrobky (konzervy, máslo), výrobky elektrotechnického a elektronického průmyslu, vybavení a celkovou rekonstrukci zdravotnických zařízení atp.

České podnikatelské subjekty mají možnost se podílet na zakázkách pro městskou, meziměstskou a mezinárodní dopravu (tramvaje, trolejbusy, železnice) a na výstavbě montážních závodů, jakož i celých městských infrastruktur. S ohledem na pokračující budování hlavního města Astany, je toto odvětví pro

české podnikatelské subjekty perspektivní. Dalšími zajímavými odvětvími jsou doprava a spoje a obecně celá infrastruktura, jejíž rozvoj je díky příjmům Kazachstánu z ropy prioritním zájmem zdejší vlády.

Kazachstán je značně závislý na importu strojírenských výrobků. Téměř všechny kazašské strojírenské firmy stojí před nutností modernizace strojového a technologického parku, některé plánují rozsáhlé investice. Zájem o českou produkci je v tomto oboru značný. České strojírenské výrobky mají v Kazachstánu stále velmi dobrý zvuk. České strojírenské firmy již jednájí o konkrétních dodávkách a o účasti v projektech modernizace výroby.

České firmy se zatím málo podílejí na zemědělské produkci a jejím zpracování (mlýny, konzervárny, pekárny a pod.). Obecně se začíná objevovat zájem o moderní technologie - např. linky na stáčení minerální vody, balicí stroje různého zboží, technologie na zpracování zemědělské produkce atp. Zajímavou se stává i oblast papírenského průmyslu a technologie pro získávání a čištění vody (jak užitkové, tak pitné).

Energetika: Vzhledem ke značnému rozvoji průmyslu vzniká řada výrob náročných na energii, hlavně pak v oblasti metalurgie. Pro pokrytí rostoucí spotřeby elektrické energie se připravují projekty výstavby nových elektráren, a to jak tepelných, tak jaderných. Vzhledem k rostoucímu instalovanému výkonu elektráren a zastaralosti přenosové soustavy bude nutné investovat značné prostředky také do výstavby nových a do rekonstrukce starých rozvodných sítí.

Zdravotnictví: Stále probíhá realizace programu „Výstavba 100 škol a 100 nemocnic“. Do konce roku 2011 se v rámci tohoto projektu předpokládá výstavba řady nemocnic, poliklinik, center pro zpracování krve, klinik pro léčbu tuberkulózy a porodnic. Nehledě na realizaci tohoto programu je kazašské zdravotnictví nadále v neuspokojivém stavu, a proto budou i v dalších letech do zdravotnictví vydělovány ze státních prostředků značné finanční částky. V Kazachstánu existuje 1054 nemocnic a 3720 ambulantně klinických zdravotnických organizací. Trh lékařského zařízení je přitom z 90 % závislý na dovozu, podíl dovozu farmaceutického zboží představuje 88 %.

Perspektivní je účast českých firem na projektech vládního, regionálního, ale i významného podnikatelského charakteru v plynárenském průmyslu, v projektech při modernizaci nemocnic, při rekonstrukci a výstavbě nových objektů pro zdravotní a vzdělávací účely. V posledním období představitelé kazašské vlády zdůrazňují zájem o zahraniční investice do tzv. "nesurovinové oblasti", přičemž vždy uvádějí zejména zájem o rozvoj zpracovatelského průmyslu, na prvním místě průmysl potravinářský.

Kazachstán se stává přitažlivým obchodním partnerem pro české subjekty i z pozice platební schopnosti. Vzhledem k tomu, že jeho ekonomika měla dostatečný přísun prostředků z prodeje nerostných surovin (zejména ropy) a je ochoten je investovat, stává se celkově v mnoha odvětvích zajímavým obchodním partnerem.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Perspektivy obchodních vztahů a ekonomické spolupráce jsou nově zářímovány Strategickým plánem rozvoje Republiky Kazachstán do roku 2020, přijatým počátkem roku 2010, a novými legislativními úpravami o využití národního přírodního bohatství a úpravou o tzv. kazašském obsahu. Ekonomická diversifikace bude realizována upřednostněním takových prioritních odvětví, jako zpracování ropy a infrastruktura sektoru ropy a plynu, metalurgie a produkce hotových hutních výrobků, farmaceutický a obranný průmysl, potravinářství, stavebnictví a výroba stavebních materiálů, rovněž energetika, doprava a telekomunikace. Klíčové priority diversifikace budou uskutečňovány podle Vládního plánu podpory průmyslově-inovačního rozvoje země na léta 2010 – 2014. Vláda na to hodlá investovat 40 mld. USD.

Znamená to, že kromě jiných ambiciózních úkolů, které Strategický plán ukládá, chce KZ zvýšit do roku 2020 podíl nesurovinového vývozu ze současných 10-ti na 45%. Znamená to, že Kazachstán chce do budoucna než suroviny vyvážet přidanou hodnotu. A to znamená masivní proměnu a restrukturalizaci průmyslové a technologické základny. A to je prostor pro spolupráci českých firem s kazašskými partnery. Vzhledem k úpravě o kazašském obsahu bude možnost prosazovat se přímými dodávkami zboží čím dál obtížnější. Cesta povede přes zakládání joint ventures. Důraz je tedy kladen na vytváření společných podniků, do kterých zahraniční investoři přinesou nejen nové výrobky a výrobní technologie, ale zajistí účinnou spolupráci i při uplatnění vyrobené produkce. Navíc, úprava o kazašském

obsahu říká, že v každém takovém podniku musí být stanovený podíl kazachstánských dílů a práce. A samozřejmě, parametrem, kromě kvality, je zcela pragmaticky výhodnost takového projektu pro kazachstánskou stranu.

Ve své době aktivně pronikala na kazachstánský trh Škoda Plzeň a.s. s převážně dopravní produkcí (lokomotivy, trolejbusy, vagóny), ale v souvislosti s vnitřními problémy, se kterými se Škoda potýkala, zůstal jen společný podnik na výrobu trolejbusů. Ten zanikl v důsledku poněkud nepochopitelné politiky akimátu města Almaty (který byl vlastně podílníkem ve s.p. za kazachstánskou stranu).

Dále na místním trhu působí Pozemní stavitelství Brno.

Slibně se rozrůstá spolupráce mezi Škodou-Auto a podnikem Asia-Avto, jejíž výsledkem bylo v srpnu 2005 spuštění sériové výroby - montáže vozů Škoda Octavia a v srpnu roku 2006 zahájení montáže vozů Superb. V roce 2011 začne montáž Škoda Yeti. Vidět na kazachstánských silnicích „škodovku“, již není rarita.

Největším společným podnikem byla sladovna v Tekeli, avšak její majoritní balík akcií odprodaly Obchodní sladovny francouzskému strategickému partnerovi Groupe Soufflet.

V nedávné době otevřela svou kancelář v Almaty firma CODECO, Real Astate Development, která připravuje výstavbu bytových komplexů v Almaty. Firma majetkově propojená s ČKD Praha DIS plánuje aktivity i v dalších oblastech.

V červnu 2007 byla zveřejněna informace, že významný český podnikatel investoval cca 1,4 mld. Kč do společnosti Oriel Resources, která se zabývá těžbou niklu a chrómu v Kazachstánu a provozem tavících pecí v Rusku.

Silná česká finanční skupina PPF v dubnu 2008 dokončila akvizici jedné z kazachstánských bank. Velikost investice se odhaduje řádově na desítky milióny USD a Kazachstán by se tak stal po Rusku, Bělorusku a Ukrajině další východní zemí, kde by PPF získala bankovní licenci. Nutno k tomu nutno dodat, že v Kazachstánu již několik let působí Home Credit.

V roce 2008 dostavěl PSP Přerov cementárnu poblíž hlavního města, protože však financující banka BTA zkrachovala (pojistná událost EGAPu), know-how pro uvedení cementárny do provozu nepředal.

Kromě výše uvedených firem jsou v Kazachstánu i čeští prostředníci, kteří mění své klienty případ od případu.

Ze strany českých podnikatelů zájem o kazachstánský trh neustále narůstá. Na poradě VOEU v Praze v roce 2010 projevil zájem o Kazachstán cca 50 českých firem, které mají zájem na kazachstánském trhu uspět. Zájem podnikatelské sféry o kazachstánský trh potvrdilo i v roce 2011 na poradě VOEU více než 50 českých firem s tím, že výrobci a obchodníci z ČR již více využívají možnost účasti na mezinárodních výstavách v Kazachstánu (turisticky veletrh KITF, zdravotnický veletrh KIHE, stavební veletrh KazBuild apod.), v podnikatelských misích (mise SST či mise výrobců dobývací techniky) či možností představit své technologie prostřednictvím mechanismu Mezivládní komise ČR - Kazachstán.

V roce 2010 statistika uvádí pouze 71 společných česko-kazachstánských podniků.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

Kazachstán byl v roce 2009 zařazen mezi tzv. prioritní země z hlediska exportních zájmů ČR a v prosinci 2009 byla otevřena v Almaty kancelář CzechTrade.

Obchodní a ekonomický úsek ZÚ a kancelář CzechTrade registruje celou řadu poptávek z kazachstánské strany, které se zpracovávají prostřednictvím mechanismů CzechTrade (internetové stránky a též prostřednictvím sektorových expertů). Zájem je o výrobní kooperaci např. v oblasti strojírenství, zájem o spolupráci se též soustřeďuje do oblasti zemědělství, potravinářského průmyslu, energetiky, zdravotnické techniky apod. Na kazachstánském trhu lze též nalézt celou řadu spotřebních výrobků a potravinářských výrobků (např. od firmy Hamé) apod. Kazachstánský trh je perspektivní i pro dodávky investičních celků, dopravní techniky apod.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Republika Kazachstán nepatří mezi priority zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, a není vypracován plán dlouhodobé spolupráce na tomto úseku. Nicméně, vzhledem k řadě komparativních

výhod českých realizátorů lze předpokládat, že ČR bude v Kazachstánu navazovat na úspěšné aktivity z minulých let, zejména v sektorech životního prostředí, dopravy a zemědělství.

V Kazachstánu byly realizovány projekty zaměřené na železniční (modernizace železniční tratě Almaty - Astana) a městskou dopravu (výstavba nového hlavního města Astany), jejichž celkový objem v letech 1997–2001 dosáhl 20 mil. Kč. V roce 2004 ČR přispěla částkou 0,5 mil. Kč na projekt „Zajištění radiální ochrany s důrazem na lékařské expozice“. V letech 2003–2005 Ministerstvo životního prostředí ČR financovalo projekt „Aplikace preventivních postupů ve vybraných podnicích, spojená s přenosem českých technologií a know-how“ v celkové hodnotě 5 mil. Kč. Tato rozvojová pomoc byla mimo jiné motivována z české strany s cílem ovlivnit budoucí systémy tak, aby vyhovovaly možnostem a požadavkům českých firem. Celková hodnota projektů zahraniční rozvojové spolupráce realizovaných v Kazachstánu od roku 1997 dosahuje téměř 45 mil. Kč.

V roce 2007 byly v Kazachstánu ukončeny dva projekty. V gesci MŽP byl projekt „Ochrana biodiversity jižního Altaje v kontextu současných environmentálních transformací a socio-ekonomického rozvoje“, v celkové hodnotě 10 mil. Kč a realizátorem projektu bylo občanské sdružení IRBIS. V gesci Ministerstva zdravotnictví ČR byl projekt „Rozvoj přírodních léčivých zdrojů pro aplikaci léčebné péče do systému zdravotnictví v Kazachstánu“, v celkové hodnotě 9 mil. Kč a realizátorem projektu bylo Sdružení rozvojových aktivit.

Na rok 2008 byl pro Kazachstán a Kyrgyzstán schválen pouze jeden společný projekt, a to "Projekt na podporu migračního managementu pro Střední Asii" v gesci Ministerstva vnitra ČR a realizátorem projektu je Mezinárodní organizace pro migraci.

V současné době z českých veřejných zdrojů není v Kazachstánu hrazen žádný rozvojový program.

Spolupráce EK s Kazachstánem a dalšími zeměmi Střední Asie je založena zejména na "The EC Strategy Paper for Assistance to Central Asia" (z dubna 2007), kde jsou stanoveny jednotlivé priority. Central Asia Indicative Programme 2007 - 2010 a na období 2011 - 2013 dále definuje v daleko detailnější podobě podporu zemím Střední Asie, a to v rámci nového Development Cooperation Instrument. The Regional Strategy Paper for Assistance to Central Asia (2007 - 2013) předpokládá investice ve výši 719 mil. euro pro regionální programy a projekty. Konkrétní projekty pro Kazachstán na bilaterální úrovni jsou definovány v Ročních akčních plánech (AAP) s tím, že na unijní straně byl pro Kazachstán připraven AAP pro rok 2007 a AAP pro rok 2010.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Vzájemná výměna mezi ČR a Kazachstánem v tomto segmentu není dosud významná. Hlavní položkou příjmu jsou obchodně technické služby, nákladní doprava a cestovní ruch. Ve výdajích se jedná o stejné položky jako v příjmech. V letech 2006 a 2007 byly příjmy za služby zhruba na úrovni předešlého roku s tím, že se zvyšují příjmy z oblasti cestovního ruchu. Obraty se dlouhodobě pohybují v řádu málo stovek milionů korun. Ilustrací je rok 2005, kdy obrat zahraničně obchodní výměny činil 7,4 mld. Kč a obrat v oblasti služeb pouze 217 mil. Kč, což jsou necelá 3 %. V roce 2005 byly příjmy za služby 145,2 mil. Kč a výdaje 71,8 mil. Kč.

K hlavním vývozcům služeb patří cestovní kanceláře, v oblasti dopravy jsou to pak různé spediční společnosti. Obchodně technické služby (významná položka) jsou jako doprovodné při realizaci obchodních případů majících charakter dodávek technologického zařízení nebo rozběhu výroby (montáž zařízení, jeho spuštění a oživení, technické konzultace atp.).

Největší poptávka je trvale po službách v cestovním ruchu, tj. lázeňské pobyty spojené s další turistikou. ZÚ Astana zaznamenává každoročně značný nárůst krátkodobých víz vydaných za účelem turistiky (zejména lázeňské pobyty). CzechTourism organizuje každoročně účast českých společností na největším turistickém veletrhu ve Střední Asii - KITF v Almaty. O další služby ze strany kazachstánských subjektů příliš velký zájem není. Ostatní položky (nákladní doprava a obchodně technické služby) jsou

bezprostředně spojeny s realizací větších a složitějších obchodních případů, které vyžadují zajištění celého komplexu dodávky (tj. nejen zboží, ale i dopravy a dalších nutných doprovodných služeb).

V Kazachstánu existuje celá řada překážek v oblasti poskytování služeb (zejména telekomunikace a doprava), jejichž příčiny spočívají v platných zákonech. Vzhledem k tomu, že Kazachstán vede přístupová jednání do WTO, je otázka přístupu na trh služeb jedním z dominantních otevřených problémů mezi Kazachstánem a WTO. Postupně, ale pomalu, dochází k některým pozvolným změnám (přístup na trh služeb finančních a telekomunikačních - tato kapitola je předmětem intenzivního jednání v Ženevě), avšak některé akce ukazují i dvojaký přístup.

Díky vzdálenosti a charakteru vzájemné obchodní výměny jsou perspektivy českých firem v oblasti služeb do značné míry omezeny, určitě je však perspektivní turistický ruch. V současné době jsou v provozu 4 lety týdně (dva stálé a dva sezónní) na trase Almaty - Praha a zpět, jehož provozovatelem byla firma TRAVEL SYSTEM.

Významným impulzem pro rozvoj spolupráce v oblasti turismu je podepsání Dohody o spolupráci v oblasti turismu v Praze dne 3. listopadu 2011.

V roce 2006 bylo vydáno pro kazašské občany celkem kolem 6000 krátkodobých víz, v roce 2007 to již bylo přes 12 000 víz. Tato úroveň počtu vydaných víz se udržela i v roce 2010 a pokračuje i v roce 2011.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

V roce 2008 se stalo obtížnější získat povolení pro práci cizinců v Kazachstánu. V režimu, kdy vláda stanovuje roční kvóty pro zaměstnávání cizinců, které rozděljuje na oblastní akimáty a hlavní město Astanu a město Almaty, zahraniční firmy začaly obtížně získávat povolení. Vláda sleduje politiku udržení zaměstnanosti domácí pracovní síly a snižováním kvót pro cizince chce dosáhnout toho, aby byla uvolněná pracovní místa obsazována domácími zaměstnanci. Tento trend má zřejmě trvalejší charakter, protože obtížnost získat pracovní povolení trvala i v roce 2010.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Pro prosazení nabízeného zboží v Kazachstánu jsou důležité pevné osobní kontakty, periodicky upevňované projevy pozornosti. Tyto kontakty musí mít velmi široké zázemí, neboť klíčové osoby mění významná místa, ale kontakty zůstávají.

Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zasílání e-mailů a odkazech na internetové stránky, případně na zasílání faxů. Pokud kazachstánský obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli jazykově zasláné nabídce nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny, používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu zcela určitě vyvolává problémy. Požadovaná stanoviska, či odpovědi je nutno často taktně urgovat (i třeba z důvodů ne příliš kvalitního telekomunikačního spojení).

Další důležitou skutečností je, že v Kazachstánu prakticky neexistují velkoobchodní a maloobchodní řetězce. Hlavním důvodem je populačně geografický faktor, tj. při relativně nevelkém počtu obyvatel, velká rozloha země a velmi řídké osídlení se vzdáleným spojením a s tím i související dopravní náklady. Významným faktorem také je, že pro většinu obyvatel je nákup základních potravin i zboží denní spotřeby v supermarketech považován za luxus, neboť mnoho věcí je možné na lokálních trzích pořídit za nesrovnatelně nižší ceny. Při zásobování malých obchodů i velkých tržnic významná role patří tureckým obchodníkům, kteří přišli do téměř "opuštěného" trhu první, trh ovládli a do jisté míry považují za vlastní (napomohla blízkost teritoriální i jazyková). Představa o možné spolupráci se jeví jako nereálná. Nově jim konkuruje záplava levného zboží čínského.

Podle informací českých obchodních zástupců nelze jednoznačně uvést, zda pro firmy je účelnější zaměstnávat jako zástupce českého či místního občana. Nevýhodou místních sil často bývá nedostatek loajality vůči zastupované firmě a neustálé hledání jiné, cizí firmy, která by nabídla vyšší plat. Naopak, výhodou je, že výše mzdy je nižší než vyslaného zástupce české firmy. Další výhodou českého zástupce je sepětí s českou (vysílající) firmou a objektivnější hodnocení trhu.

Ukazuje se, že nejlepší kombinací je situace, kdy vedoucí zastoupení je český občan a sekretářka nebo asistentka je místní síla. Tato kombinace má ještě další výhodu, neboť více a více se začíná na úřadech, ale i ve firmách prosazovat kazaština a tu by měla ovládat místní síla.

Dalším poměrně citelným problémem je skutečnost, že prakticky neexistuje systém velkoobchodního zásobování. Proto je při zajišťování dodávek nutno počítat s tím, že dodávky mohou mít jen nahodilý nebo jednorázový charakter.

Při realizaci dodávky technologických celků je nutno se připravit na to, že pracovní morálka místních pracovníků není příliš dobrá a jen velmi složitě se hledají kvalifikované pracovní síly.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Od konce r. 1997 se začal přísně uplatňovat zákon na ochranu domácího trhu pracovních sil. K novému zákonu ze dne 23. ledna 2001 „O zaměstnanosti obyvatelstva“ vláda KZ vydala 17. března 2004 „Pravidla určení kvóty, podmínek a režim vydávání povolení zaměstnavatelům na přijetí zahraniční síly v republice Kazachstán“. Každoročně stanovuje vláda KZ kvótu pro zaměstnávání cizinců. Kvóty jsou rozděleny mezi oblasti, města Astanu a Almaty v poměru v procentech k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu s přihlédnutím k situaci na trhu práce. K výkonu práce v Kazachstánu cizinec potřebuje zvláštní povolení a Ministerstvo práce a sociální ochrany pracujících přísně sleduje jeho dodržování. Zaměstnavatel k získání povolení musí na zplnomocněný orgán podat žádost ve státním nebo ruském jazyce a uvést řadu detailních údajů. Získat uvedené povolení není jednoduché a mnohé renomované zahraniční firmy měly nebo stále mají s tímto nařízením problémy (manažeři, vysoce kvalifikovaní dělníci atp.).

Koncem roku 2007 přijala kazachstánská vláda rozhodnutí „O stanovení kvóty na zaměstnávání cizinců na území Kazachstánu na rok 2008“, a to ve výši 1,6 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva. Kvóta byla rozdělena do čtyř kategorií, přičemž na první a druhou kategorii, kam náleží manažéři a specialisté s vyšším a středním vzděláním, je kvóta stanovena na úrovni 0,6%. Pro třetí kategorii, kvalifikované pracovníky, byla kvóta stanovena na úrovni 0,93 % a pro čtvrtou, poslední kategorii – pracovníci přijímaní na zemědělské sezónní práce, byla stanovena na úrovni 0,07%. V Kazachstánu se v současné době uvádí cca 8 mil ekonomicky aktivního obyvatelstva z celkového počtu 15,5 mil. Celkově se tedy jedná o výši kvóty cca 128 tis. cizinců, z toho pro první a druhou kategorii cca 48 tis. řídicích pracovníků a specialistů, třetí kategorii 74,4 tis. kvalifikovaných pracovníků a pro čtvrtou kategorii 5,6 tis. převážně nekvalifikovaných manuálních pracovníků.

Výše kvóty na rok 2008 je značně vyšší než byla stanovena na rok 2007. V minulém roce byla celková kvóta pouze 0,8% z ekonomicky aktivního obyvatelstva, přičemž pro první a druhou kategorii zaměstnanců 0,3% (při stejném počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva o polovinu méně), třetí kategorie 0,37% (o 44,8 tis. zaměstnanců méně) a ve čtvrté kategorii byla kvóta 0,13% (o 4,8 tis. více). Z jednoduché analýzy vyplývá, že kvóta na rok 2008 byla stanovena tak, aby bylo možno přijmout více řídicích pracovníků a specialistů a rovněž kvalifikovaných pracovníků. Ke snížení došlo u čtvrté kategorie, to znamená především u nekvalifikovaných manuálních pracovníků ze sousedních středoasijských zemí, kteří jsou ochotni pracovat za nižší mzdu než domácí pracovní síla stejné úrovně. A především se jedná o oblasti, kde je nejvyšší nezaměstnanost a současně i největší chudoba.

Na rok 2009 byla stanovena kvóta pro zahraniční pracovníky ve výši 63 483 osob. Podle firemních informací se postup získávání povolení pro firmy značně ztížil, a to i z toho důvodu, že vláda přijala opatření maximální zaměstnanosti domácí obyvatelstva.

Na rok 2010 byla pro zahraniční pracovníky stanovena kvóta 63 682 lidí, což představuje 0,75% celkové pracovní síly KZ. Kvóta je dělena na oblasti a velká města.

V Kazachstánu dochází k postupnému růstu kvóty pro zaměstnávání Kazachstánců (v rámci "domácího obsahu" ve zboží, službách a pracovní síle). Konkrétně se v roce 2011 soustředila pozornost kolem pracovních povolení (work permits) pro pracovníky zahraničních společností, a to především pro velké investiční projekty vyžadující různé množství specializovaných expertů v různých fázích projektu. Kazachstánská strana schválila v říjnu 2011 v této souvislosti vyjímku ze striktní kvóty pro 3 hlavní ropné projekty (Karachaganak, Těngiz, Kashagan), a to na 3 roky, tj. k 1 lednu 2015.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

V Kazachstánu existuje mnoho zákonných norem a předpisů upravujících tyto záležitosti. Při zřizování kanceláře či reprezentace nebo společného podniku je zapotřebí mít k dispozici ověřený výpis z obchodního rejstříku, nutný je soudně ověřený překlad statutu. Totéž se týká i zřizování společného podniku. V současnosti postačuje ověřený překlad těchto dokumentů do jazyka ruského, do budoucna je však třeba počítat s tím, že bude nutný i překlad do kazaštiny.

V roce 2010 v anketě Světové banky Doing Business byl Kazachstán oceněn za to, že za posledních 12 měsíců kazachstánská vláda přijala celou řadu opatření, která podnikání v zemi usnadňují, včetně usnadnění podmínek pro založení podniku, pro obdržení stavebního povolení, ochrany investorů apod. Hodnotící kritéria ovšem nazahrnovala parametry důležité pro podnikání, jako jsou blízkost vyspělých trhů, kvalita infrastruktury a služeb, zabezpečení majetku proti krádeži a zpronevěře, transparentnost státních zakázek, makroekonomické ukazatele a v neposlední řadě také vynutitelnost práva.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Zatím nejvíce pozornosti a prostředků věnovali propagaci, marketingu a reklamě zástupci firem přijíždějící z ČR na návštěvu či otevření společného podniku. K poměrně velmi úspěšným zde patří účast na

výstavách, byť se jedná o nákladnou záležitost, vhodně zvolená výstava a prezentace na ní, bývá ve většině případů velmi přínosná.

Zkušenost posledních let ukazuje, že úspěšnost prezentací na výstavách je zde podstatně větší než např. v Evropě nebo v USA. Důvody jsou v zásadě dva. První je ten, že je zde orientální způsob praxe v obchodě, počínaje osobním kontaktem s partnerem přes společenskou stránku obchodu, která má v Kazachstánu svou nezastupitelnou úlohu. Druhým důvodem je to, že mnoho firem svou činnost příliš neprezentuje (z daňových důvodů, obava z konkurence, spojení s vysokými vládními kruhy atp.), proto ani celkem významné a silné firmy nejsou v informačních materiálech, katalozích uváděny atd. Účast na výstavě jim dává možnost přímo na místě oslovit svého partnera bez zbytečného šumu a „vysílání zbytečných“ informací do světa. A výstavnictví v Kazachstánu je na dobré úrovni.

Poznámka na vysvětlenou: v Kazachstánu není běžně přístupný obchodní rejstřík!

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

V Kazachstánu již existují kvalitní právní firmy (být je jich zatím málo) které mohou být nápomocny v obchodním sporu. To, že ve sporu právní zastoupení potřebujete, je dáno nízkou vynutitelností práva. Přes snahu o budování právního státu, jsou rodové a kmenové vazby často silnější (a méně čitelné) než paragrafy, což nutí nejen české firmy často pasivně přijímat svůj osud. Tato špatná pověst v celé Střední Asii nesevřdí obchodu a vládnoucí kruhy v KZ si tuto skutečnost dobře uvědomují. To se mj. projevuje na různých investičních summitech, kde nejvyšší představitelé ve svých projevech věnují překvapivě mnoho prostoru ujišťování zahraničních investorů, že několik známých příkladů, kdy se kazachstánská strana snažila již po podepsání kontraktu se západní firmou měnit jeho obsah, tak aby jí lépe vyhovoval, se již nikdy nebude opakovat. Lze jen předpokládat, že tomu tak opravdu bude, neboť západní firmy ostře začaly bránit svá práva a neváhají se obracet na mezinárodní instance, případně se obracejí o pomoc na své zastupitelské úřady v místě, které se pak lobbyistickými tlaky snaží situaci vyřešit, případně pohrozit medializací. Pokud se jedná o skutečně velké firmy, může být zaangażován dokonce i vysoký státní představitel (ministr, vládní zmocněnec či dokonce i prezident - viz. taky kap.9.). Protože např. ze zákona o využívání nerostného bohatství byl vypuštěn paragraf o možnosti firma ve sporu se státem obrátit se k mezinárodní arbitráži, s pokazem na prioritu místního soudnictví.

V případě řešení různých obchodních sporů je třeba brát do úvahy zdlouhavost a také vnitřní sociální vazby (bývalé kmenové, národnostní ap.), které objektivitě rozhodování příliš nepřispívají.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Zákon o zadávání veřejných zakázek byl přijat v roce 2002 a definuje transparentní postup při jejich zadávání. Jeho aplikace je však problematická. Dochází k jeho porušování a pouze u některých případů dojde k postihu (v KZ je známý případ bývalého šéfa KazAtomPromu Džakiševa, který byl za vzetí úplatku (nemalého) odsouzen na 14 let těžkých prací).

Takže platí, že veřejné zakázky jsou zadávány na základě subjektivního (ať už špatného nebo odborného) hodnocení výhodnosti toho či onoho projektu, a to jak výhodnosti celospolečenské, tak i výhodnosti soukromé. Zadávání veřejných zakázek je prakticky vždy spojeno s problémy jednak na úrovni zadavatele (zadavatelů) a pak i při dalších krocích. Při účasti ve výběrových řízeních je nutno s tímto počítat a je nutno kalkulovat s velkým množstvím „dalších nákladů“. Mnohdy se pak stává, že po celkové kalkulaci celé akce se zjistí, že je ztrátová a vlastně ani nikdy zisková být nemohla.

Problem je dost velký na to, aby EU v roce 2010 zafinancovala projekt, který má pomoci zvýšit transparentnost, efektivnost a konkurenceschopnost systému zadávání veřejných zakázek v Kazachstánu.

Veřejné zakázky jsou v Kazachstánu publikovány na webových stránkách www.goszakup.kz (kde pod sedmnáctou šipkou na levé straně je Bjulleten, pak rok).

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Přestože se kazachstánský trh vyvíjí, pořád platí že vzhledem k tomu, že vznikl ve složitých podmínkách prvních let samostatného Kazachstánu, jsou i nyní jeho problémy a rizika charakteru ryze typického pro

celou středoasijskou oblast. Zatím zde stále není dostatek odborníků na zahraniční obchod, a mnoho místních obchodníků má zkreslené představy. Velkým problémem jsou pak cenová jednání, neboť málokdo si je schopen uvědomit, že zboží má svou hodnotu, a proto i cenový limit, pod který se nedá jít. Dalším faktorem je příliv levného čínského a tureckého zboží, navenek sice líbivého, avšak nepřiliš kvalitního. Toto často způsobuje problémy, neboť eventuálním partnerům se zdá všechno drahé, a proto upřednostňují mnohdy nižší cenu na úkor kvality.

Není příliš vhodné bez náležité přípravy rozvíjet zde vlastní aktivity, neboť struktura společnosti v Kazachstánu je velmi složitá. Je vhodnější si najít dobrého a spolehlivého místního partnera a jeho cestou řešit otázky celního odbavení, daní, tranzitů a různých povolení atp. Z tohoto hlediska je třeba také vhodně volit dodací podmínky.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Přestože má Kazachstán na ochranu práv duševního vlastnictví poměrně kvalitní legislativu, je jeho spotřebitelský trh zaplaven levnými padělkami značkového zboží. Hlavními dodavateli takové produkce jsou zejména menší soukromé firmy z Číny a Turecka. Jedná se především o spotřební zboží - oblečení, obuv, sportovní potřeby, hodinky, video kazety, CD disky, DVD disky, některé druhy elektroniky. Přívalem tohoto zboží je takový, že se s ním odpovědné orgány státní správy nejsou schopny vypořádat. Zboží takového původu je prodáváno v primitivních podmínkách ve velkých tržnicích, které jsou v každém velkém i malém městě. Dalším momentem je skutečnost, že tato produkce saturuje nejméně majetné vrstvy obyvatelstva a přijetí účinných opatření k zamezení dovozu takové produkce by zákonitě vedlo ke zvýšení cen s dopadem na nejslabší sociální vrstvy.

Vzniklé škody jsou proto pro některé renomované výrobce prakticky nevyčíslitelné a nastavená úroveň cen vede k tomu, že dodávky kvalitního či luxusního zboží (zejména oděvního) jsou realizovatelné pouze ve velmi omezené míře, protože klientela pro toto zboží je rovněž omezená. Přesto jsou ve velkých městech, zejména v obchodních centrech, luxusní butiky zastoupené poměrně hojně.

Oficiální vládní kruhy sice deklarují snahu tuto situaci řešit, ale výsledky jsou zatím skutečně problematické. V oblasti ochrany průmyslových práv přímo na území Kazachstánu je situace nepoměrně lepší. Příkladem mohou být i dvě kauzy spojené s českými firmami, kdy v prvním případě bylo zjištěno, že na jihu Kazachstánu byla zorganizována ilegální výroba lustrů jakoby dodávaných z ČR - policie tvrdě zasáhla a organizátoři byli postaveni před soud.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Kazachstán je v mezinárodním hodnocení zařazen do 4. kategorie se středním až vyšším rizikem, avšak dlužnické subjekty v poslední době plní uspokojivě své závazky z úvěrových smluv. V zemi je zvykem žádat 100 % platbu předem a jen u dobrých partnerů se tato částka snižuje na 50 %. Všeobecně lze uvést, že u obchodníků je platební morálka nižší, a to jak u fyzických, tak i právnických osob. Výjimku opět tvoří dobří obchodní partneři, kdy si každá strana uvědomuje nebezpečí poškození svých vztahů s partnerem. Avšak i v tomto případě kazachstánská strana považuje odklady některých plateb za zcela běžnou záležitost a je třeba jí vysvětlit, že mezi solidními partnery se všechno platí včas. Běžným zvykem v zemi je, že již po vyčlenění sumy potřebné pro platbu je tato suma zaslána svému adresátovi až po mnoha urgencích, neboť odesílatel se s ní snaží, alespoň na krátkou dobu, podnikat v bankovní sféře.

V případě účasti české bankovní sféry na financování některých projektů je žádoucí přesvědčit kazachstánskou stranu o prioritě těchto projektů tak, aby poskytla garanci akceptovatelnou pro EGAP, a.s., který má od roku 2004 uzavřenou dohodu o spolupráci ve formě Memorandum of Understanding s kazachstánskou státní úvěrovou pojišťovnou KECIC. Celkem úspěšně proběhlo v Kazachstánu s pojištěním EGAPu a se státní podporou 5 menších obchodních případů a s celkovou aktuální pojistnou angažovaností cca 117 mil. CZK.

EGAP je dále angažován ve velkém projektu dodávky technologie pro výstavbu cementárny, stavěné firmou PSP Přerov. Byl to obchod roku 2007, za který EGAP obdržela mezinárodní ocenění, když ale financující banka BTA zkrachovala, v roce 2009 se z něj stala největší pojistná událost, která může

způsobit pojišťovně ztrátu až 50 mil. EUR. Po znárodnění banky, dohodě s věřitelským výborem a její restrukturalizaci je naděje na (až) 50% návratnosti ztráty.

S ohledem na zlepšení finanční situace v Kazachstánu a na zvýšenou kvalitou bankovníctví, jsou v ČR akceptovány i jiné platební nástroje (zejména akreditivy) největších kazachstánských bank (Kazkomerzbank, Bank Turan Alem, Halyk Bank).

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Níže uvedené výstavy a veletrhy se opakují v přibližně stejných termínech každý rok. Podrobnější informace, tj. přesný termín, podmínky pořádání akce, zaměření a kontakt na výstavní organizaci, která výstavu pořádá (včetně kontaktu na odpovědného manažera) lze získat na uvedených webových stránkách:

ITECA

tel.: +7 727 2583434, Fax +7 727 2583444
e-mail: contact@iteca.kz
web: www.iteca.kz, www.caspianworld.com

Atakent-Expo

tel.: +7 727 2582535, 751357, 747926, Fax +7 727 2582959
e-mail: office@exhibitions.kz
web: www.exhibitions.kz

TNT Productions, Inc.

tel.: +7 727 2501999, Fax +7 727 2505511
e-mail: kazakhstan@tntexpo.com
web: www.tntexpo.kz

“CATEXPO”

tel.: +7 7272 663680/81/82/83, Fax +7 727 2663684,
e-mail: info@catexpo.kz
web: www.catexpo.kz

KazExpoService

tel.: +7 727 2921966, 920840, Fax: +7 727 2924838
e-mail: kazexpo@inbox.ru

Kazexpo

tel: +7 727 2729531, Fax: +7 727 2507519
e-mail: kazexpo@kazexpo.kz
web: www.kazexpo.kz

KORME

Exhibition Centre
tel/fax: +7 (7172) 52-43-12
e-mail: s.astanova@cci-expo.kz
www.expocenter.kz, www.cci-expo.kz

Pozn.: Tuto blak tabulku se mi nedaří odstranit!!!

Přehled významných veletrhů a výstav

	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>KazBuild Spring 2012</p> <p>Kazakhstan International Exhibition for Construction and Interiors, Heating and ventilation, air-conditioning, water supply and sanitary, Ceramics & Stone</p>
	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>KazRealty 2012</p> <p>7th International Exhibition for Real Estate and Investment</p>
	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>WinTecExpo Kazakhstan 2012</p> <p>6th Kazakhstan International Specialised "Windows, Doors and Facades" Exhibition</p>
	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>Chemie 2012</p> <p>Kazakhstan International "Chemical Industry" Exhibition</p>
	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>Plastex Central Asia 2012</p> <p>International Specialised Exhibition "Raw Materials, Equipment, Plastic and Rubber Production and Processing Technologies"</p>
	<p>14 March - 16 March 2012</p> <p>AIPS 2012</p> <p>Almaty International Exhibition SECURITY, PROTECTION, FIRE SAFETY and RESCUE"</p>
	<p>4 April - 6 April 2012</p> <p>Power & Lighting Astana 2012</p> <p>Kazakhstan International Power & Lighting Exhibition</p>
	<p>4 April - 6 April 2012</p>

	KazAtomExpo 2012 3rd Kazakhstan International Nuclear Power & Nuclear Industry Exhibition and Conference
April - June	

	<p>3 April - 5 April 2012</p> <p>Atyrau Oil & Gas 2012</p> <p>11th North Caspian Regional Atyrau Oil, Gas & Infrastructure Exhibition</p>
	<p>18 April -20 April 2012</p> <p>BishkekBuild 2012</p> <p>The 10th Kyrgyz International Exhibition "Construction" «CONSTRUCTION AND INTERIOR, HEATING, VENTILATION WINDOWS, DOORS & FACADES»</p>
	<p>18 April -20 April 2012</p> <p>Power Kyrgyzstan 2012</p> <p>International Kirghiz Exhibition Power Kyrgyzstan - «The power, Renewed and nonconventional energy sources»</p>
	<p>25 April - 27 April 2012</p> <p>KITF 2012</p> <p>12th Kazakhstan International Exhibition "Tourism & Travel"</p>
	<p>18 April - 20 April 2012</p> <p>HOREX 2012</p> <p>8th Central-Asian International Exhibition "Everything for hotels, restaurants, supermarkets"</p>
	<p>18 April - 20 April 2012</p> <p>InterFood Astana 2012</p> <p>14th Kazakhstan International Exhibition Foodstuffs, Drinks, Packaging And Equipment For Food Industry</p>
	<p>19 April - 20 April 2012</p> <p>Caspian Telecoms 2012</p> <p>11th Anniversary Regional Turkey, Caspian, Black Sea and Russia Conference and Showcase of Telecommunications and IT technologies</p>
	<p>16 May - 18 May 2012</p>

	<p>KIHE 2012</p> <p>19th Kazakhstan International Healthcare Exhibition</p>
	<p>23 May - 25 May 2012</p> <p>AstanaBuild 2012</p> <p>14th Kazakhstan International Exhibition Construction and Interiors, Heating and Ventilation, Windows and Doors, Facades, Road Construction, Ceramics and Stone</p>
	<p>23 May - 25 May 2012</p> <p>HomeStyle Astana 2012</p> <p>7th Kazakhstan International Specialised Exhibition "Household Appliances, Furniture and Interiors"</p>
	<p>29 May - 31 May 2012</p> <p>KITEL 2012</p> <p>19th Central Asian International Telecommunications and Informational Technologies Exhibition and Conference</p>
July - September	
	<p>5 September - 7 September 2012</p> <p>Astana Zdorovie 2012</p> <p>9th International Kazakhstan Exhibition on Healthcare</p>
	<p>19 September - 21 September 2012</p> <p>MiningWorld Central Asia 2012</p> <p>18th Central-Asian International "Mining and Processing of Metals & Minerals" Exhibition</p>
	<p>20 September - 22 September 2012</p> <p>KaragandaBuild 2012</p> <p>3rd Kazakhstan Regional Exhibition "Construction and Interiors, Heating and Ventilation, Windows, Doors and Facades, Ceramic and Stone"</p>
October - December	

	2 October - 5 October 2012 KIOGE 2012 20th Kazakhstan International "Oil & Gas" Exhibition and Conference
	6 November - 7 November 2012 OILTECH Mangystau 2012 4th Mangystau Regional Petroleum Technology Conference OilTech Mangystau 2011
	6 November - 8 November 2012 Mangystau Oil, Gas & Infrastructure 2012 7th Mangystau Regional "Oil, Gas & Infrastructure" Exhibition

Oficiální účasti České republiky na mezinárodních výstavách v Kazachstánu

Rok 2006

V září 2006 se v Almaty na Mezinárodní výstavě „KazBuild“ zúčastnila Česká republika a v rámci oficiální české expozice se prezentovalo 10 českých firem z oblasti stavebnictví, interiérů, topení a vzduchotechniky.

Rok 2007

Na 7. mezinárodním veletrhu „Turistika a cestování - KITF2007“, konaném ve dnech 26. - 28. dubna 2007 v Almatě, byla Česká republika poprvé zastoupena stánkem CzechTourism, kde se v oficiální společné expozici prezentovalo dalších čtrnáct českých firem z oboru cestovního ruchu, lázeňství a zdravotních služeb.

Rok 2008

Oficiální účast České republiky se uskutečnila i na 8. ročníku "KITF 2008", který proběhl ve dnech 24. - 27. dubna 2008 v Almaty. Na stánku České republiky se prezentovalo 13 českých subjektů, jako úspěšné doprovodné akce byly hodnoceny prezentace českého lázeňství v hlavním kazachstánském městě Astana a tisková konference zaměřená na rozvoj cestovního ruchu v České republice uskutečněná v zahajovací výstavní den.

Oficiální účast na jubilejní na 15. Mezinárodní výstavě zdravotnictví "KIHE 2008" v Almaty, která se uskutečnila ve dnech 14. až 17. května 2008 za přítomnosti 6 českých vystavovatelů. Ve stánku jedné firmy, dobře se již orientující ve zdejších podmínkách, se prezentovalo dalších pět českých vystavovatelů. Oficiální účast na 7. mezinárodní výstavě energetiky „Power Kazakhstan 2008“, konané ve dnech 4. až 6. listopadu 2008 v Almaty. ČR se na Power Kazakhstan prezentovala poprvé. Realizací české expozice byla pověřena firma Rapid, a.s., Praha a na výstavní ploše 137 m² se prezentovalo 13 českých firem z různých oblastí energetiky.

Rok 2009

Účast na 9. mezinárodní výstavě turistiky "KITF 2009", konané ve dnech 23. - 25. dubna 2009 v Almaty. Pod záštitou CzechTourismu se prezentovalo 13 českých společností cestovního ruchu, lázeňství a zdravotních služeb.

Rok 2010

Účast na 9. mezinárodní výstavě energetiky, "Power Kazakhstan" ve dnech 2. - 4. listopadu 2010. Ve společném stánku, který organizačně zajišťovala Hospodářská Komora ČR a firma Zephyr, s.r.o., se

představilo 12 českých firem: CDT-Česká dobývací technika, CPU-České povrchové úpravy, ČKD Mobilní jeřáby, ELKO EP, ENELEX, EST+, GALATEK, Hansen und Reinders CS, HYDROMA, KUVAG, OTECO a ZVU POTEZ. Českou expozici při otevření výstavy navštívil kazachstánský náměstek ministra průmyslu a nových technologií D. Tuganov, spolupředseda česko-kazachstánské komise pro hospodářskou, průmyslovou a vědecko-technickou spolupráci. České firmy se prezentovaly na veletrhu zdravotnické techniky KIHE v květnu 2010, dále na potravinářském veletrhu Worldfood. V červnu 2010 se uskutečnila v Kazachstánu podnikatelské mise Svazu strojírenské technologie (SST).

Rok 2011

V roce 2011 se pozornost českých firem soustředila na veletrh Kazbuild (7 firem), dále na turistický veletrh KITF v dubnu (10 firem), na veletrh zdravotnické techniky KIHE v květnu (6 firem), na veletrh Power Kazakhstan (10 firem) v listopadu a na potravinářský veletrh WorldFood (4 firmy). V červnu 2011 se uskutečnila v Kazachstánu mise českých firem v oblasti dobývací techniky (9 firem). Celkově dochází k nárůstu zájmu českých společností o veletrhy a podnikatelské mise v Kazachstánu, některé české společnosti otevírají své zastoupení v Kazachstánu zejména v Almaty a v Astaně.

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Další rozvoj ekonomiky Kazachstánu je do značné míry závislý na přílivu přímých zahraničních investic. Přes tuto nespornou potřebu se na domácí scéně někdy objevují hlasy, zda-li jsou zahraniční investice potřebné a zda neslouží pouze k získání nerostné bohatství Kazachstánu. Přímé zahraniční investice rostou s tím, že v roce 2007 dosáhly 18,5 mld. USD, v roce 2008 již 19,8 mld. USD, v roce 2009 19,5 mld. USD a 10 mld. USD v roce 2010.

Spodním rámcem investičního prostředí je v počátečních letech po získání samostatnosti privatizace a rozprodej části nerostného bohatství (ropy a plynu, ale nejen).

Od roku 2000 se investiční prostředí začalo měnit. Byly přijaty ústavní i další normativní akty, jimiž jsou zaručována práva investorů, využití zisků, zveřejňování činnosti státních orgánů ve vztahu k investorům a je zaručena právní ochrana investorů na teritorii Kazachstánu. Kazachstán má uzavřenou dohodu o podpoře a ochraně investic s 37 zeměmi mezi nimi s USA, UK, Francií a dalšími, včetně ČR.

Tržní reformy a poměrně úspěšné získávání zahraničních investorů jsou v posledních letech oslabovány rostoucí tendencí zpochybňovat smluvní práva zahraničních investorů, poskytování preferencí domácím investorům a vytvářet mechanismy vládního zasahování do rozhodování zahraničních společností. Již od konce devadesátých let roste trend upřednostňovat domácí investory před zahraničními ve větších a velkých zakázkách. Novelizace naftařského a plynárenského zákona z roku 1999 ukládala naftařským a těžebním společnostem používat domácí výrobky a služby.

Při přípravě zákona o „Ochráně investic“, účinného od 1. ledna 2003, se domácí investoři domáhali zrovnoprávnění se zahraničními, objevovaly se teorie o „ekonomické bezpečnosti státu“, čímž chtěli získat nad zahraničními investory výhody. Zákon v zásadě postavil domácí investory na roveň se zahraničními a stanovuje jednotný investiční režim pro obě skupiny. Největší překvapení v novém zákoně, zejména pro zahraniční investory, bylo vypuštění klauzule o neměnnosti kontraktu v souvislosti se změnou zákonů. Jeden z výsledků této skutečnosti byl, že někteří zahraniční investoři pozdrželi plánované investice na pozdější dobu.

V průběhu roku 2004 si kazachstánští představitelé uvědomili, že rozvoj nových těžebních nalezišť, náročných na velké investice, nelze realizovat bez přímých zahraničních investic a přístup k zahraničním investorům se zlepšil. Nový zákon dále zajišťuje urovnání sporů mezi kazachstánským soudním systémem a mezinárodní arbitráží, ale znejasňuje definici investičních sporů a chybí mu jasné mechanismy přístupu k mezinárodním arbitrážním soudům (a v roce 2010 byla i tato možnost z nového zákona o nerostném bohatství vypuštěna).

Investiční zákon vymezuje investiční stimuly a preference založené na vládou určenými sektory hospodářství, stanovuje poskytování investičních daňových preferencí a osvobození od celních poplatků. Pro zahraniční investory je důležitá skutečnost, že zákon poskytuje osvobození od celních poplatků na importované zařízení a komponenty, které se v Kazachstánu nevyrábí a nebo výroba neodpovídá mezinárodním normám. První dodatek z roku 2004 k investičnímu zákonu ruší tři pětileté cykly osvobození od daně a nahrazuje ho modifikovanou řadou osvobození na dobu maximálně 10 let. Druhý dodatek ze stejného roku uvádí, že osvobození od celních poplatků se bude týkat pouze zařízení, která jsou určena k používání výhradně na teritorii Kazachstánu (zákon průběžně doznává četných změn).

Kazachstánské zákony nezavírají žádný sektor před zahraničními investicemi, ale existují opatření, která limitují výši zahraničního kapitálu. Mezi tyto sektory patří bankovníctví, kde je strop stanoven na 25 %, sdělovací média s maximálním podílem zahraničního kapitálu 20 % a v telekomunikace s 49 %. V praxi to znamená, že domácí investoři využívají ochranu vlády před zahraniční konkurencí. Vláda dále sehrává rozhodující roli při dohledu a sledování zahraničních investic, v tendrových komisích musí být zastoupeni vždy vládní úředníci a velké projekty patří do osobní kompetence prezidenta. S přístupem do WTO se i tato omezení budou muset změnit.

Dominantní roli zahraničního kapitálu má v Kazachstánu USA, dalšími významnými investory jsou Nizozemí, Velká Británie, Francie, Itálie, Švýcarsko, Rusko, Korea, Čína, Rakousko, Japonsko, Německo atd. Celkové přímé zahraniční investice za dobu samostatného Kazachstánu se do konce roku 2010 vyšplhaly na částku 120 miliard dolarů. Většina PZI (až 75%) je směřována do těžby ropy a plynu. Zbývá větší část pak do těžby železných a barevných kovů. Zahraniční investoři se minimálně orientují na zpracovatelský průmysl, strojírenství a na další odvětví, ve kterých nejsou míry zisku příliš vysoké.

V průběhu devadátých let se se zahraničními těžařskými společnostmi uzavírají tzv. PSA (Production Sharing Agreements). S rozvojem těžebních polí chce vláda získat v PSA větší podíly a tvrdě vystoupila proti zahraničním investorům, konsorciím KPO (Karachaganak Petroleum Operation) a TCO (Tengizchevroil). Nechala prověřovat celkem 170 PSA a snaží se legislativními (viz. vypuštění klauzule o neměnnosti kontraktu z investičního zákona), tak i kriminalizačními prostředky (obviňováním z neplacení daní či porušováním pracovního zákona) opravit, podle ní pro KZ nevýhodné podmínky, za kterých poskytla licence k těžbě. To vše v zahraničních investorech vyvolává nejistoty a zhoršuje investiční klima v zemi.

Kazachstánská vláda začala v posledním období uplatňovat při realizaci zahraničních investic rovněž ekologický faktor (konečně), který značně u jednotlivých projektů zvyšuje potřebu investic. V některých případech se snaží již do uzavřených smluv ekologický faktor dodatečně vnést a touto cestou se snaží získat v projektech větší státní vliv.

Přístup k veřejným zakázkám (viz. také 8.6) není pro zahraniční investory omezen. Je nutno však poznamenat, že získávání veřejných zakázek je pro zahraniční investory bez napojení na domácí společnosti velmi obtížné, neboť objektivnost vyhodnocování nabídek je ovlivněna mnoha jinými, než objektivními faktory.

Zahraniční investice mají v KZ v kompetenci Ministerstvo průmyslu a nových technologií a agentury (nezávislé ale státní) Invest in Kazakhstan a KAZNEX INVEST. Pozitivní v poslední době (konec roku 2010) je zveřejnění webové stránky o konkrétních možnostech investování do různých projektů: www.invest.gov.kz.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

v mld. USD:

- 2001 - 4,2
- 2002 - 4,1
- 2003 - 4,5
- 2004 - 5,5
- 2005 - 2,0
- 2006 - 6,1
- 2007 - 17,5
- 2008 - 19,8
- 2009 - 15,2
- 2010 - 10
- 2011 - 13

Odvětvová struktura odpovídá zhruba odvětvové struktuře exportu, což znamená, že na prvním místě se nachází ropa a její produkty, na druhém místě železné kovy a následují neželezné (barevné) kovy, z nichž na prvním místě díky investicím z Jižní Koreje je měď. Dále nikl a zinek. Nově prvky vzácných kovů

V roce 2006 největšími investory bylo Nizozemí (29,2 %), dále USA (16,7 %), Velká Británie (13,3 %) a Německo (3,8 %).

Největším zahraničním investorem v roce 2007 bylo opět Nizozemsko s podílem na celkových investicích 17,6%, dále následuje USA s 14% a třetím největším zahraničním investorem v Kazachstánu v roce 2007 bylo Rakousko s podílem z celkové částky 13,6%.

V roce 2008 zdroje uvádějí, že do kazachstánské ekonomiky bylo vloženo 19,809 mld. USD přímých zahraničních investic. Z toho se nejvíce podílelo Nizozemsko - 4,3 mld. USD, dále USA - 2,1 mld. USD, Velká Británie - 1,8 mld. USD, Francie - 1,2 mld. USD, Kanada - 1 mld. USD, Rusko - 0,9 mld. USD, Itálie - 0,7 mld. USD a Čína - 0,7 mld. USD. Přímou do těžby ropy a plynu zahraniční investoři v roce 2008 vložili 2,6 mld. USD, což bylo pouze cca 50 % roku předešlého.

V roce 2009 bylo investováno 19,5 mld. USD, pořadí bylo Nizozemí, USA, Velká Británie, Francie, Rusko Čína, Jižní Korea.

V roce 2011 dosahují přímé zahraniční investice v Kazachstánu celkové výše 146 mld. USD s tím, že cca 33 mld. USD investic je z evropských zemí zejména z Velké Británie, Itálie, Francie a Nizozemí. Nejvíce investic směřuje do surovinových odvětví, především do těžby ropy a plynu.

9.3. České investice v teritoriu

Česká podniková sféra zatím postupovala velmi opatrně, to znamenalo, že nečinila žádné rizikové investice, tudíž se vyhnula případným ztrátám (ale i velkým ziskům). První větší českou investicí bylo v polovině devadesátých let zakoupení většinového podílu sladovny ve městě Tekeli společností Czechomaltem, která již byla prodána.

Podle kazachstánské statistiky, celkové investice českých subjektů v Kazachstánu od roku 1993 do roku 2007 činily 68,7 mil. USD, což představuje cca 0,1% podílu celkových zahraničních investic.

Koncem první dekády června 2007 byla zveřejněna informace, že významný český podnikatel investoval cca 1,4 mld.. Kč do společnosti Oriel Resources, která se zabývá těžbou niklu a chromu v Kazachstánu a provozem tavicích pecí v Rusku. Tato skutečnost se ve statistice dodnes neobjevila.

Začátkem dubna 2008, finanční skupina PPF dokončila akvizici jedné z kazachstánských bank. Velikost investice se odhaduje do 50 mil. USD.

Od roku 1994 do I. pololetí 2010 dosáhly české investice v Kazachstánu 120,7 mil. USD. Ve stejném období přímé investice z Kazachstánu do České republiky dosáhly pouhých 1,3 milionů dolarů (oficiálně).

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

V současné době jsou zřejmě nejperspektivnější (s nejrychlejší návratností) investice, a to nejen v Kazachstánu, do stavebnictví a zpracování zemědělské produkce, avšak i tyto investice je třeba mít pod kontrolou přímo na místě.

Čtyři základní prioritní rozvojové programy (na které se poskytují daňové úlevy) jsou rozvoj:

- energetiky,
- strojírenství,
- zemědělství,
- zdravotnictví,
- turistické infrastruktury,
- nesurovinové oblasti.

Představitelé vlády KZ v posledním období kladou velký důraz na rozvoj nesurovinového sektoru ekonomiky. Očekávají, že zahraniční investoři se aktivně zapojí do výstavby "průmyslového" Kazachstánu,

---

že budou investovat do nových technologií v nesurovinové ekonomice. Tito investoři by pak měli mít přednost při rozhodování o zakázkách k získání přístupu k energetickým zdrojům.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Obecně lze konstatovat, že z oficiálního hlediska jsou rizika investování poměrně malá (politická i ekonomická stabilita, existence právního systému). V praxi je však situace složitější, tj. lze se často setkat s byrokratickými přístupy ze strany různých institucí. Doporučuje se při hledání partnerů preferovat solidnější společnosti, u velkých projektů využívat mechanismus Mezivládní komise, banky se státní účastí apod.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Budou pokračovat jednání s EU o rozšířené dohodě o spolupráci PCA (Partnership and cooperation agreement) v rámci EU and Central Asia: Strategy for a New Partnership. V říjnu 2011 se konalo první plenární zasedání EU a Kazachstánu k přípravě nové rozšířené PCA. V březnu 2012 byl KZ straně poskytnut návrh Dohody v podobě. Další kolo jednání bude na konci května 2012 v Bruselu a následně v červenci v Astaně.

Pokračují jednání o přístupu Kazachstánu k WTO s tím, že se předpokládá jejich ukončení v roce 2012. Kazachstán by tak mohl k WTO přistoupit v první polovině roku 2013.

Bude se dále rozvíjet spolupráce v rámci Celní unie s tím, že 1. července 2011 byly odstraněny celní kontroly mezi Kazachstánem a Ruskem. Od 1. ledna 2012 vstoupil v platnost "balík" mezinárodních dohod k Jednotnému ekonomickému prostoru (Unified Economic Space) mezi Kazachstánem, Ruskem a Běloruskem, v jehož rámci se bude integrace zainteresovaných zemí prohlubovat.

Prezident N. Nazarbajev bude pokračovat v intenzivní zahraniční politice dobrých vztahů a bude doprovázen početnou skupinou hospodářských činníků, kteří budou ve společných komisích pro hospodářskou spolupráci jednat o ekonomické a obchodní spolupráci.

Bude do konkrétních úkolů přepisován Strategický plán rozvoje Republiky Kazachstán do roku 2020, vycházející ze Strategie 2030, projektu přijatého v roce 1997, kdy se prezident Nazarbajev obrátil k národu s poselstvím „Rozkvět, bezpečnost, a zlepšení životní úrovně všech Kazachů“.

Bude pokračovat úsilí po udržitelnosti hospodářského rozvoje a úpravy legislativního rámce usnadňující podnikání. Podle vývoje na politické scéně je zřejmé, že část progresivně smýšlejících podnikatelských kruhů si uvědomuje nutnost dalších politických i ekonomických reforem zaměřených na snížení vlivu státu na podnikání v soukromém sektoru. V této souvislosti lze také očekávat tlak na provádění dalších reforem i ze strany zemí, které do kazachstánské ekonomiky nejvíce investovaly.

Vláda bude podporovat bytovou výstavbu v Astaně a v Almaty prostřednictvím zvýhodněného hypotečního úvěrování.

Vláda bude realizovat opatření na zlepšení podnikatelského prostředí, prioritou je též rozvoj zemědělství a zajištění potravinové bezpečnosti, racionální využití půdy apod., zajištění možnosti obyvatel Kazachstánu získat podíly ve významných kazachstánských společnostech, investování do zvýšení kvality lidských zdrojů apod. Vláda bude pokračovat v podpoře malého a středního podnikání finančně i snižováním administrativních bariér při rozvoji podnikání.

V roce 2010 růst HDP dosahoval úrovně 7%, v roce 2011 se HDP zvýšilo o 7,5%, a to zejména z důvodu expanze domácí poptávky a příznivých podmínek na trhu k exportu. Tento trend by měl pokračovat i v roce 2012.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Základním trendem pro rok 2011 v hospodářské oblasti bude realizace programu, který byl přijat v roce 2010. Jedná se o diverzifikaci kazachstánské ekonomiky prostřednictvím Státního programu urychlení hospodářského a inovačního rozvoje. Na to hodlá vláda na více než 100 projektů utratit přes 45 mld. dolarů. Plus samozřejmě zahraniční investice. Zmíněný program urychlení hospodářského a inovačního rozvoje identifikuje 12 prioritních oborů ekonomiky, do kterých bude investováno a které budou přitahovat zahraniční investice. Jedná se zejména o hutnictví, kvalifikovanou chemii včetně zpracování ropy, strojírenství, stavebnictví, zemědělství, dopravu a telekomunikace, infrastrukturu. Vláda přitom slibuje, že posílí právní rámec ochrany investic a zjednoduší byrokratické procedury podnikání s tím, že podle těchto podmínek budou mít nové kontrakty s investory jasně definovaná a snadno kontrolovatelná pravidla (fair basis).

Novým trendem podporovaným státem je nakupování moderních technologií a následně pak omezování přímých dovozů výrobků, které se budou pomocí těchto technologií vyrábět. Tento trend je nejvíce zjevný v ropném průmyslu a v zemědělství a bude se určitě prosazovat v nejbližších několika letech. V této souvislosti je pak nutno počítat s tím, že proti dovozu některých výrobků budou zavedena ochranná opatření.

Bude se dále rozvíjet spolupráce v rámci CU a práce na vytvoření jednotného hospodářského prostoru od roku 2012. Přijatý jednotný celní sazebník zatím znesnadňuje přístup na trh třetím stranám, Ministerstvo hospodářského rozvoje a obchodu připravuje zákon o výjimkách pro hi-tech. Podmínky Celní unie se pro zahraniční neunijní exportéry stanou klíčové.

Budou pokračovat přístupová jednání do WTO. Reálný termín přístupu Kazachstanu je v první polovině roku 2013.

Očekává se obnovení stavebního boomu a trhu s nemovitostmi. Vláda bude hlídat inflaci a registrovanou nezaměstnanost.

Bude zřejmě pokračovat (bez většího institucionálního vlivu) posilování soukromého sektoru a vytváření střední společenské vrstvy a s tím také související zvětšení ekonomické síly soukromých subjektů. Tyto subjekty se pak budou chovat tržně a stanou se partnery pro obchodní aktivity, tak jak je to běžně známo ve světě (lze jen doufat, že tento scénář není pouze zbožným přáním).

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Vzhledem k úpravě o kazachstánském obsahu bude možnost prosazovat se přímými dodávkami zboží čím dál obtížnější. Cesta povede přes dodávky technologických celků do průmyslových závodů, pro potravinářský průmysl, zdravotnictví, zemědělství nebo pro zpracování ropy a plynu a přes zakládání joint ventures v různých oborech, ve kterých mají české firmy věhlas. Viz 7.4.

Čeští dodavatelé jsou schopni splnit velkou část potřeb kazachstánské strany při modernizaci průmyslových odvětví, zemědělství, potravinářského, chemického, petrochemického i těžebního průmyslu a mohou nabídnout i zajímavý sortiment výrobků pro stavebnictví a vnitřní trh.

Konkrétní projekty lze najít na stránkách www.kazexinvest.kz, www.invest.gov.kz nebo na eee.nif.kz.

Z velkých pokračujících projektů je to:

- výstavba kazachstánské části mezinárodního dopravního koridoru „Západní Evropa – Západní Čína“. Jedná se o realizaci největšího dopravního projektu v Kazachstánu, jehož celková délka po dokončení bude 8 445 km, z toho na území Kazachstánu 2 787 km, což představuje jednu třetinu celkové délky trasy koridoru. Náklady na výstavbu projektu na kazachstánské straně budou činit 900 mld. tenge (stávající kurz 147 TKZ/USD). Část projektu bude kazachstánská strana financovat z rozpočtu, na část

---

počítá s využitím státních i soukromých finančních prostředků. Uvedení trasy do provozu se plánuje na v roce 2013 a objem nákladní přepravy se ročně v Kazachstánu koridorem zvýší z 900 tis. tun na 3,5 mil. tun.

- pokračující akce, vyhlášená v roce 2007, výstavby "100 škol, 100 nemocnic". Prakticky se jedná o plošnou akci po celém Kazachstánu, která probíhá pod patronací ministerstev školství a zdravotnictví. Naskýtá se příležitost nejen pro stavební firmy, ale především pro dodavatele zařízení a vybavení budov. V programu se již uplatnila česká firma PuroKlima.

Poslední zkušenosti ukazují, že je vhodnější vyhledávat jako partnery čistě soukromé subjekty, neboť se chovají pochopitelně v rámci tržní logiky a díky dostatečné ekonomické síle jsou i reálnými obchodními partnery.